ANT

Guevara'nın son satırları

Haftalık Dergi • 4 Haziran 1968 • Sayı: 75 • 125 Kuruş

AP'NİN HEDEFİ:

çoğunluk diktası

HAFTANIN NOTLARI

26 mayıs

İkili anlaşmalar

■ Türkiye aleyhine çeşitli hükümler taşıyan ikili anlaşmalarla ilgili çalışmalar tamamlanmış ve değişiklik tasarısı hakkındaki rapor bakanlar kuruluna verilmiştir. Değişikliklerin neler olduğu hususunda herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Üstelik bu değişikliklerin Meclis'in bu döneminde gündeme alınmayacağı ve eski hükümlerin bir yıl daha yürürlükte tutulacağı öğrenilmiştir.

Sabote ediyorlar

■ Dış piyasalarda Türk ihraç mallarının satışı, bizzat ihracat yapan özel sektör mensupları tarafından sabote edilmektedir. Yapılan anlaşmalara aykırı olarak bozuk ve kalitesiz mal ihraç eden İzmir'de beş, İstanbul'da iki firmadan sonra, güneyden de bir ihracatçı firma, ıslatılmış pamuk ihraç ettiği için Ticaret Bakanlığı'na şikâyet edilmiştir. Doğrudan doğruya Türk ekonomisini baltalayan ve bir vatan ihaneti teşkil eden bu sahtekârlıklar karşısında Ticaret Bakanlığı hâlâ ciddi bir tedbir almamakta ve suçlular hâlâ ellerini kollarını sallayarak piyasada at oynatmaktadır.

Zafere kadar

■ Kuzey Vietnam Başbakanı Fam Van Dong, Hanoi Radyosu'nda yayınlanan bir demecinde, Vietnam halkının barışçı gayretlerine rağmen Amerika'nın kuzeyi bombalamağa devam ettiğini, bu yüzden kesin zafer elde edilinceye kadar mücadelenin sürdürüleceğini açıklamıştır. Öte yandan, Vietnam'daki Amerikan kuvvetlerinden kaçan altı asker daha Sovyetler Birliği üzerinden İsveç'e gelerek iltica hakkı istemiştir. Böylece bir yılda Vietnam'dan kaçan Amerikan askerlerinin sayısı 29'a yükselmiştir.

27 mayıs

Haksız iktisap

■ Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'ndaki Materyel ve Teknik İşler Grup Âmirliği'nden alınarak kendi isteğiyle Sümerbank Genel Müdürlüğü'ne atanan Hulusi Çetinoğlu'nun TPAO'dan aldığı 111 bin 472 lira 50 kuruş tutarındaki tazminatı iade etmesi konusunda açılan soruşturma bir türlü sonuçlandırılmamaktadır. Hukuk Müşavirliği'nin mütalâası üzerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin tarafından 7 Aralık 1967'de «tazminatın geri alınması» için verilen emrin hâlâ uygulanmaması, TPAO çevrelerinde şüpheler uyandırmıştır.

İşçiye yeni oyun!

■ Bir komisyonun gizlice hazırladığı yeni İş Kanunu Tasarısı Çalışma Bakanlığı'na verilmiştir. Bakanlık tasarıda gerekli gördüğü değişiklikleri yaptıktan sonra görüşlerini almak üzere Türk İş'e ve İşveren Sendikaları Konfederasyonu'na verilecektir. İşçi aleyhine, işveren lehine yeni hükümler getiren tasarının metni büyük bir titizlikle gizlenmektedir. Ayrıca, Grev ve Lokavt Kanunu'nunda da işçi aleyhine, işveren lehine değişiklikler yapmak üzere kurulan komisyon da çalışmalarını bitirmiştir. Tasarı, işçinin grev hakkını kısıtlamakta, hattâ grev yapmayı bazı bağlayıcı hükümlerle imkânsız hale getirmektedir.

Dolar karaborsası

■ Hollanda'da yayınlanan «Pick Para Yıllığı» nın ekim ayında çıkacak sayısında dolar karaborsası ile ilgili enteresan tablolar yer almaktadır. Yıllıkta Türkiye, dolara yüzde 20 - 50 arasında karaborsa primi veren ülkeler arasında bir çok Afrika ülkeleri ve Hindistan'la aynı sırada yer almaktadır.

28 mayıs

Zenginler besleniyor

■ Özel sektöre daha geniş vurgun imkânları hazırlamak üzere Türkiye İktisadi İşbirliği Teşkilâtı (T.İ.İ.T.) adı altında yeni bir örgüt kurulacağı ve bu örgütün Ticaret ve Sanayi Odalarını, Ticaret Borsalarını, İhracatçı Birliklerini, Ziraatçı Birliklerini, Ziraat Odalarını, Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Dernek, Birlik ve federasyonlarını aynı çatı altında toplayacağı açıklanmıştır. Banka enflasyonundan şikâyet edildiği şu günlerde açıklanan tasarıda TİİT'in bünyesi içinde «Türk Bank» adı ile büyük bir bankanın da yer alacağı belirtilmektedir. Necmettin Erbakan'ın Odalar Birliği Genel Sekreteri iken hazırlattığı tasarı bu ay içerisinde özel sektör mensuplarına dağıtılmıştır. Bu dev örgütün gelirlerinin yarıdan fazlası işçilerden sağlanacağı halde, yönetim organlarında sendikalara ve diğer işçi kuruluşlarına hiçbir söz hakkı tanınmayacaktır. Öte yandan, Türkiye Ekonomi Kurumu'nun düzenlediği «Türkiye'de Bankacılığın Sorunları» adlı seminerde, tefecilerin her yıl dağıttıkları paranın 7 milyon lirayı bulduğu ve tefecilerin bankalar eliyle beslendiği açıklanmıştır.

Sükan'ın ordusu

■ Ankara'daki toplum polisi sayısını 2 bine yükselten İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Ankara, İstanbul ve İzmirden sonra Adana, Zonguldak, Kayseri, Diyarbakır ve Bursa'da da toplum polisi teşkilâtını kurmağa karar vermiştir. Toplum hareketlerine karşı allerjisi olan Demirel iktidarının, 1969 seçimlerine kadar bütün önemli şehirlerde toplum polisi teşkilâtı kurmak için önümüzdeki yıl bütçesine büyük ödenek koyacağı da öğrenilmiştir.

Eski demokratlar

■ Eski DP' lilerle CHP'liler arasındaki çekişme gün geçtikçe açığa çıkmakta ve Demirel itibarını kaybetmektedir. Seçim kampanyası sırasında Demirel ile birlikte İzmir'e giden Yüksel Menderes'e Demirel'den daha çok gösteri yapılmış ve «Müstakbel Başbakan» «Şehzade» sözleriyle tezahürat yapılarak omuzlar üstüne alınmıştır. Öte yandan, Yassıada mahkûmu eski DP'lilerin bugün hangi görevlerde oldukları açıklanmıştır. Buna göre, hayatta olan 344 eski DP milletvekilinden 90'ı iş hayatına atılmış olup, ithalât, ihracat ve ticaretle uğraşmaktadır. 8 eski DP milletvekili bankerlik, 39'u çiftçilik, 15'i müteahhitlik yapmaktadır. 30 eski DP milletvekilinin ise 150 Lira asli maaşla devletten emekli aylığı aldıkları anlaşılmıştır. Böylece, eski DP ricali bir «milyonerler kadrosu» haline gelmiştir.

Beraat ettiler

■ Kasım sonunda İstanbul'da düzenlenen Kıbrıs mitinginde Amerikan bayrağını yaktıkları iddiasıyla mahkemeye verilen Âşık İhsani, Deniz Gezmiş ve Uğur Büke, 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmaları sonucunda beraat etmişlerdir. Mahkeme, duruşmaya tanık olarak getirilen polis memurlarının ifadelerinde çelişmeler görmüş ve suç olmadığına karar vermiştir.

29 mayıs

Demirel çekiniyor

■ Öğrenci gösterilerinin Türkiye'ye sıçraması ihtimali Başbakan Demirel'i tedirgin etmiştir. Emniyet müdürlüklerine gönderdiği bir yazıda bu çeşit gösterilere şiddetle karşı konulmasını emretmiştir. Öte yandan, çeşitli öğrenci yurtlarının temsilcileri, düzensizlikleri basın toplantısında, öğrencilerin çeşitli sorunlarını ortaya koyarak çözümlenmesini istemişler ve «Hükümet ve üniversite ilgilileri öğrencilerin sorunlarına çare bulmazlarsa büyük bir öğrenci hareketi Türkiye'de başlayabilir» demişlerdir. Türkiye Milli Gençlik Teşkilâtı ise WAY (Dünya

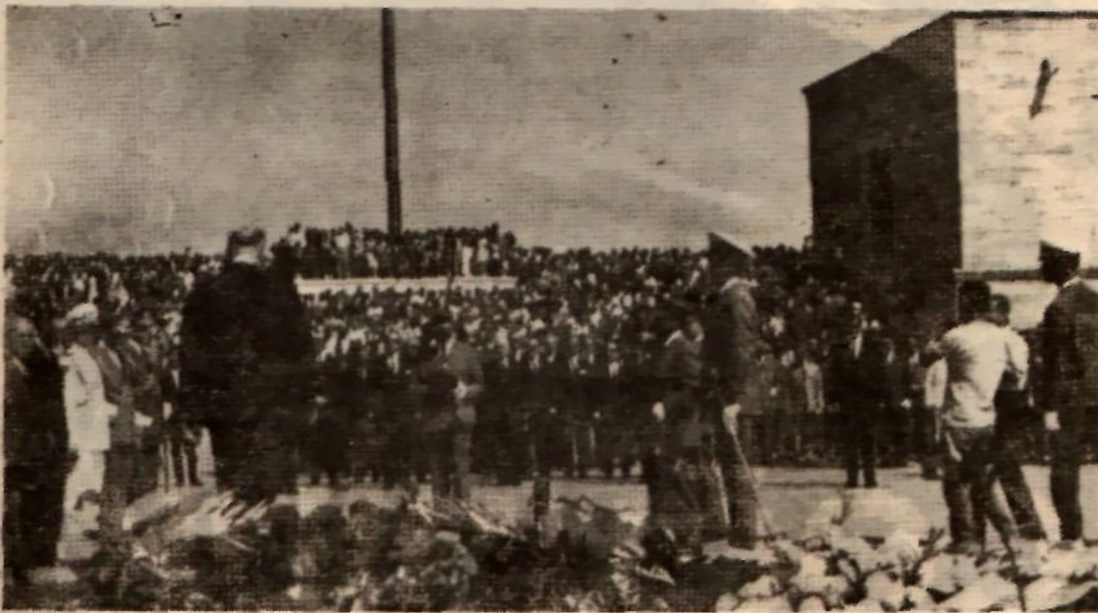
Gençlik Teşkilâtı) 'na başvurarak Türkiye'deki gençlik hareketlerinin antidemokratik yoldan önlenmek istendiğini bildirmiş ve bu konuda bir karar alınmasını istemiştir. WAY, bu teklif üzerine aldığı ilginç kararda, «Gençliğin yalnız politik sorunları tartışmada değil, hattâ münakaşa konusu sosyal, ekonomik, ideolojik ve uluslararası sorunlarda da görüş sahibi olmasının son derece önemli» olduğunu belirtmiş ve gençleri baskıyla susturmağa çalışan yöneticileri şiddetle takbih etmiştir.

İstenmiyor

■ Amerikan İstihbarat Teşkilâtı (USIA) Müdürü Leonard Mark, bir yıl içinde yabancı ülkelerdeki Amerikan üs ve kuruluşlarından 366'sına hücum edildiğini açıklamıştır. Açıklamaya göre, 56 şiddet hareketi toplam olarak 188.775 Dolarlık hasara yol açmıştır. Yabancı ülkelerdeki Amerikan aleyhtarı gösterilerden genellikle Amerikan İstihbarat Ajansı'nın kütüphane ve kültür merkezleri zarar görmektedir.

Sömürü nedeni

■ Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde başlayan Türkiye Toprak İlmi Derneği üçüncü bilimsel toplantısında konuşan Başkan Prof. Kerim Ömer Çağlar, «Türkiye topraklarının iyi bir organizasyonla Türkiye nüfusunun üç misli insan besleyecek hale getirilmesinin mümkün olduğunu» açıklamıştır. Bu açıklama, Türkiye'de düzenin bozukluğu yüzünden insanların nasıl açlık ve sefaletin pençesinde kıvrandırıldığını ortaya koymuştur.

27 Mayıs Bayramı ve Sunay'ın ikazı

Anayasa dışına düşmüş bir iktidarın ordu ve gençlik tarafından devrildiği 27 Mayıs'ın yıldönümü, mevcut iktidarın da 27 Mayıs'ın ve onun getirdiği anayasanın karşısında olduğunu bir kere daha göstermiştir. Bir çok yerlerde AP yöneticileri, 27 Mayıs'ı kutlama törenlerine katılmamış, hattâ eski MBK üyelerine dil uzatanlar dahi olmuştur. Buna karşılık, Cumhurbaşkanı Sunay bayram mesajında «Sadece çoğunluğa dayanan ve çoğunluğun arzusuna göre yürütülen demokrasi, geçimsizliğe ve anarşiye yol açarak idareyi neticede totaliter bir sisteme götürebilir. Bütün devirlerin tarihi, çoğunluğun bazan aldandığını gösteren acı ve ibret verici olaylarla doludur» diyerek iktidarı ikaz etmek gereğini duymuştur. Sunay'ın uyarması, bazı çevrelerde, keyfi yönetimlerini sürdürebilmek amacıyla anayasada çoğunluk kararını denetleyen hükümleri kaldırmağa çalışan iktidarın aklını başını toplayabilmesi için son şans sayılmaktadır.

30 *mayıs*

Yaşar Kemal'e dâva

■ Arkadaşımız Yaşar Kemal'in Türkiye İşçi Partisi adına devlet radyosunda yaptığı konuşmadan dolayı Ankara Cumhuriyet Savcılığı dâva açmak üzere harekete geçmiştir. Ankara Savcılığınca Yaşar Kemal'in, Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesini ihlal ederek «sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete teşvik edici» sözler söylediği iddia edilmektedir. Öte yandan ANT aleyhine açılan dâvalardan üçünün duruşmasına İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde devam edilmiştir. Yaşar Kemal «Kudurmuşluk» başlıklı yazısından dolayı yine 312. maddeye göre, Doğan Özgüden de «Bu terör ergeç sizi kahredecektir» başlıklı yazısından dolayı Tedbirler Kanunu'na göre yargılanmıştır. Ayrıca, Ahmet Muşlu'nun Doğan Özgüden aleyhine açtığı dâvanın duruşmasında da avukatımız Müşür Kaya Canpolat, dâvacının bir «ajans» olduğuna dair askerî mahkeme kararlarının fotokopilerini Toplu Basın Mahkemesi'ne sunmuştur.

Cunta'ya hakaret

■ The Times Gazetesi'nin bildirdiğine göre, hazırladığı yeni anayasa taslağıyla ilgili olarak Yunan Cuntası'na bir milyondan fazla mektup gönderilmiş ve çoğunda yeni tasarıya karşı çıkılmıştır. Bu mektuplardan 12 bininde cuntaya en ağır şekilde hakaret edildiği öğrenilmiştir.

31 *mayıs*

Fırsat eşitliği!

■ Üniversitelerarası Sınav Komisyonu'nun yaptığı açıklamaya göre, bu yıl üniversite ve yüksek okullara girmek için 50 binden fazla genç müracaatta bulunmuştur. Komisyonca yapılan açıklamada, 50 binden ancak 8 bin 368 gencin yüksek öğrenim yapma imkânına sahip olduğu bildirilmiştir. Geri kalan lise mezunu gençler, geçen yıllarda olduğu gibi özel yüksek okullara kayacak ve içlerinden maddi imkânı olanlar öğrenimlerini tamamlayabileceklerdir. Ayrıca, son istatistiklere göre Türkiye'de okuma çağındaki 7 milyon çocuktan ancak 4 milyon 492 bini ilkokullara devam edebilmektedir. İlk öğrenim yapamayan çocukların sayısı 508 bindir. Bu çocukların 2 milyon 360 bini ise köy çocuklarıdır. Böylece, AP' nin seçim propagandası sırasında, çocukların yüzde yüzünü ilkokula kavuştuğu yolundaki sözlerinin asılsızlığı ortaya çıkmaktadır.

İstifa ettiler

■ Merkezi Ankara'da bulunan Türk Âşıklarının Folklorunu Tanıtma, Dayanışma ve Yardım Derneği'nin kurucularından Âşık Maksudi, Âşık Mahzuni, Âşık Kul Hasan, Âşık Kul Ahmet, Âşık Hüseyin Çırakman, Âşık İhsani ve arkadaşları bu dernekten istifa ederek İstanbul'da yeni kurulan Halk Ozanları Derneği'ne katılmağa karar vermişlerdir.

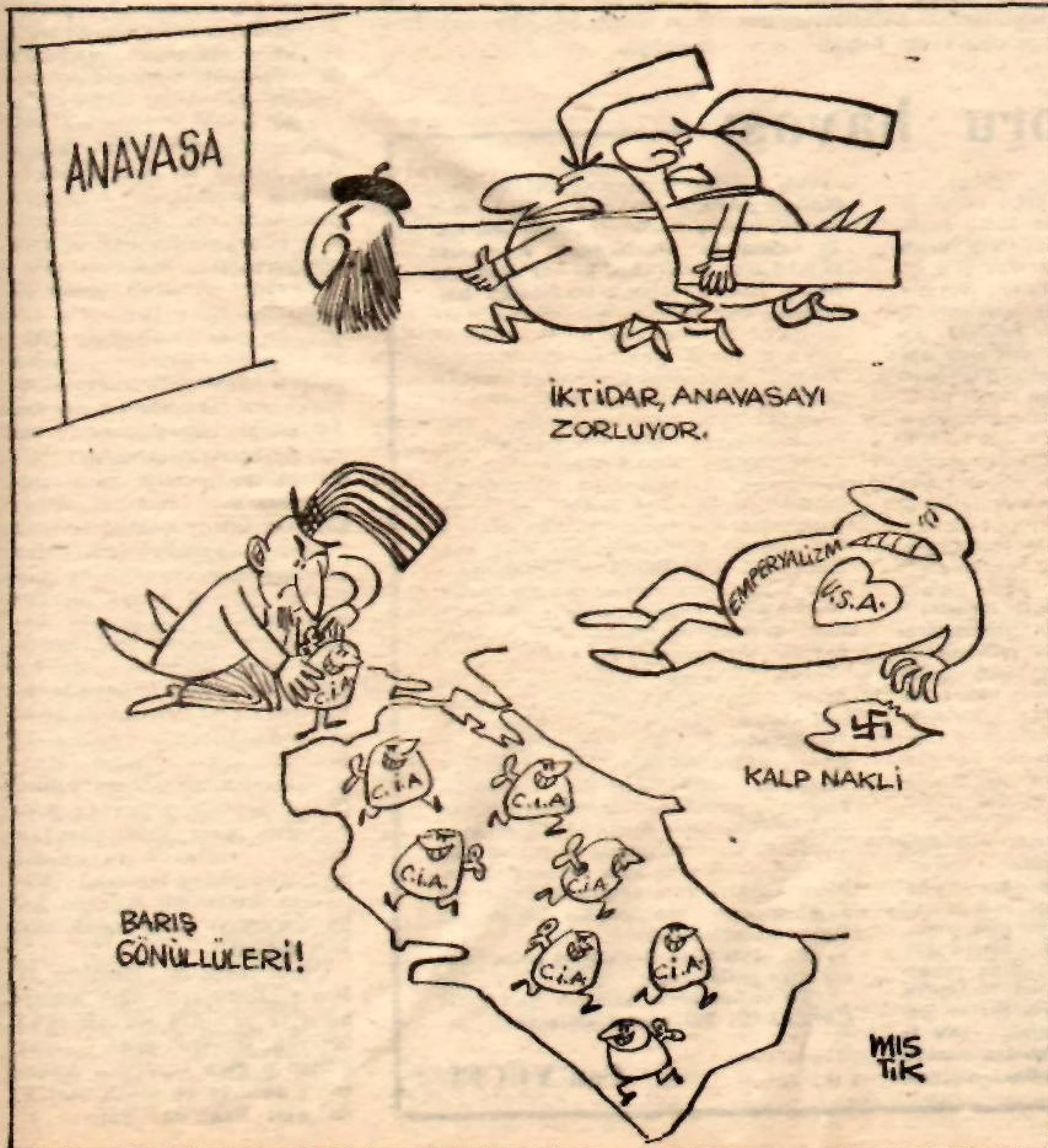
1 *haziran*

Fransa'da seçim

■ Haftanın son günü Fransa'dan gelen haberler, Başkan De Gaulle'ün meclisi feshettiğini seçimlere kadar yeni bir hükümet kurduğunu, bu arada ordunun De Gaulle'ü desteklediğini göstermektedir. Ancak De Gaulle'ün bu sert çıkışına rağmen sosyal direniş yatışmamış, aksine daha da sertleşmiştir. De Gaulle'ün gençlere, işçilere, ve sol partilere meydan okuması karşısında Fransa'da saflar iyice meydana çıkmıştır. Önümüzdeki seçimlerde sol partilerin ve kuruluşların De Gaulle'ün karşısına bir «halk cephesi» halinde çıkmaları ve ihtiyar diktatörü yenilgiye uğratmaları beklenmektedir.

TİP'e saldırı

■ Seçim kampanyası, çıkarcı çevrelerin en çok TİP'ten çekindiklerini bir kere daha ortaya koymuştur. Nitekim, TİP'in çeşitli yerlerdeki toplantıları kiralanmış yada aldatılmış kimseler kullanılarak sabote edilmek istenmiş, son olarak İzmir'in Ödemiş İlçesi'nde Aybar'ın da bulunduğu bir toplantıya ellerinde rakı ve şarap şişeleri bulunan zorbalar saldırtılmıştır. Aybar, olay üzerine verdiği demeçte, bu saldırıların bizzat Demirel ve arkadaşları tarafından planlandığını belirterek «İktidar gayrimeşru bir duruma düşmüştür. Bunun hesabını mutlaka verecektir» demiştir.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

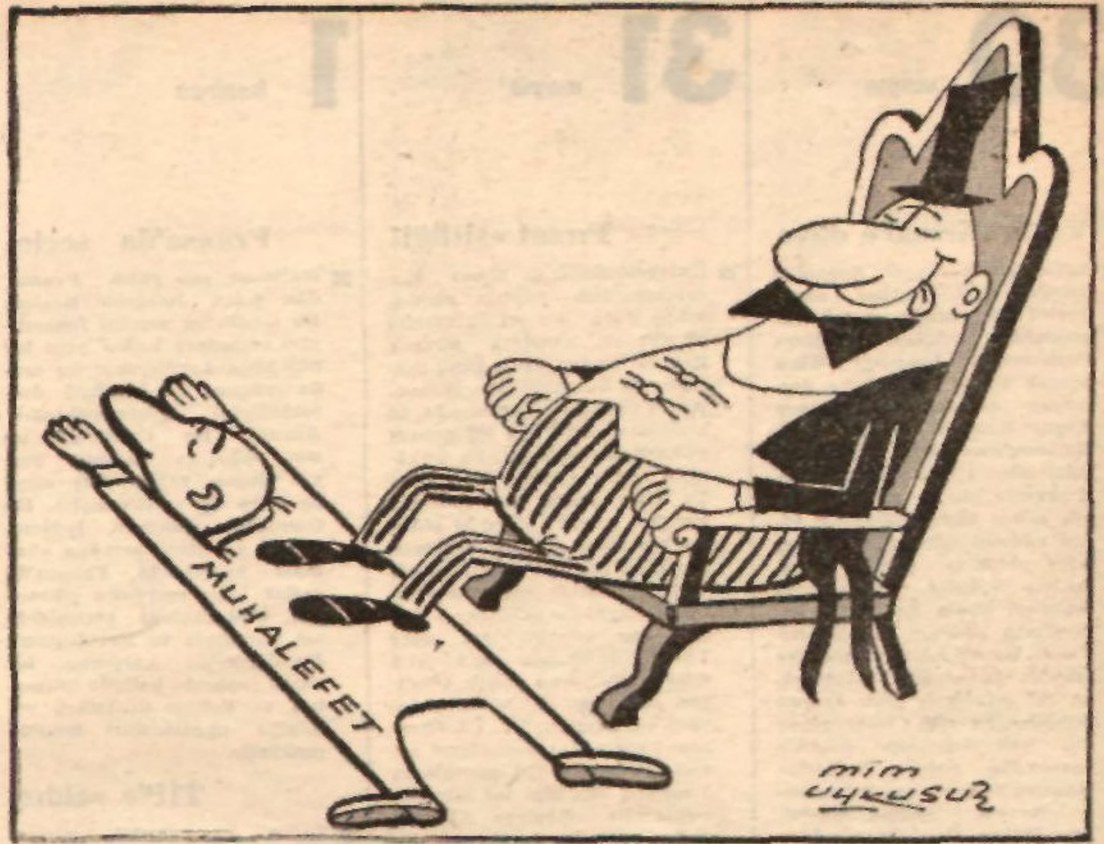
Fransa ve Türkiye...

Türkiye'de iktidar partisinin «çoğunluk diktası» peşinde koştuğu bir sırada, bir başka ülkede «çoğunluk diktası»na dayanan bir iktidar sallanmaktadır. Üç yıldan beri Türkiye'yi yöneten AP iktidarı, elinde bulundurduğu çoğunluğu dahi yetersiz görmekte, anayasa mahkemesi, danıştay, sayıştay gibi fren müesseselerinin ve solcuların, hükümeti icraatta bulunmaktan alakoyduğunu ileri sürerek mutlak çoğunluk, yani «çoğunluk diktası» istemektedir. AP, geçen pazar yapılan seçimleri, 1969'da bu hedefi gerçekleştirmek için basamak olarak kullanmağa kalkışmıştır. Seçmen çoğunluğunun bu oyuna gelip gelmediğini, oy tasnifinin kesin sonuçları gösterecektir. Ancak, AP iktidarı, «çoğunluk diktası» için giriştiği teşebbüsün bu ilk aşamasında başarı sağlasa, hattâ bunu 1969'da pekiştirse bile, istibdat uzun vâdeli olmayacak, çok geçmeden iskambilden şatolar gibi yıkılacaktır. Bunun en ibret verici örneği Fransa'da görülmektedir. Ne olmuştur böyle birdenbire General De Gaulle'ün «Büyük Fransa»sına? Gençler üniversitelere niçin kızıl bayrak çekmiş, işçiler fabrikaları neden işgâl etmiştir? Paris'in kaldırım taşlarının bir gecede sökülüp barikat haline getirilmesinin, sokaklarda kanın gövdeyi götürmesinin sebepleri nelerdir? Uluslararası arenada prestiji en yüksek noktaya çıktığı bir sırada nedir bu De Gaulle'ün başına gelenler?

Gerçekten de, Dördüncü Cumhuriyet'in fiyasko ile sona ermesinden sonra De Gaulle, kendisine olağanüstü yetkiler tanıyan, bir nevi **«çoğunluk diktası»** kurmasına imkân veren yeni bir anayasayı halkoyuna kabul ettirerek imparatorlara özgü bir haşmetle Elysée Sarayı'na yerleşmiştir. Vietnam ve Cezayir yenilgilerinden sonra klâsik anlamda bir emperyalist politikadan vazgeçmek zorunda kalan Fransa, De Gaulle döneminde gerçekçi bir dış politika izlemiş, bloklar dışı ülkelerle ve sosyalist ülkelerle verimli ilişkiler kurmuş, gerek askeri, gerek politik alanda Amerikan hegemonyasına karşı çıkıp Atlantik'ten Ural'a kadar uzanan bir **«Vatanlar Avrupası»** fikrini ortaya atarak Paris'i, Washington ve Moskova'nın dışında yeni bir câzibe merkezi haline getirmiştir. Öyle ki, Amerika bile, bütün allerjisine rağmen, Kuzey Vietnam ile barış görüşmelerini Paris'te yapmayı kabul etmek zorunda kalmıştır... Ama bütün bu başarılar, De Gaulle'ün **«çoğunluk diktası»**nı sürdürmesine yetmemektedir. Fransız toplumu, en kuvvetli sanıldığı bir sırada De Gaulle'e, hem de bir 1848'in, bir 1871'in şiddetiyle başkaldırmıştır.

Çünkü, dış politikadaki bütün başarılarına rağmen, De Gaulle'ün iktidarı, kapitalist bir temel üzerine kurulmuştur. Kapitalist bir yönetimin ise, ne kadar aklıbaşında davranırsa davransın, kendi bünyesindeki çelişkileri bertaraf edebilmesi mümkün değildir. Nitekim, başkaldırış, feza çağında hâlâ köhnemiş metodlarla eğitim yapmağa çalışan, gençlere söz hakkı tanımayan, «yaratıcı insan» değil, bir otomatlar sürüsü yetiştirmek isteyen üniversitede patlak vermiştir. De Gaulle yönetimine karşı devrimci birikim o kadar güçlüdür ki, kısa zamanda işçiler de başkaldırma hareketine katılmıştır. Gerçi, De Gaulle döneminde ulusal üretim 49 milyar dolardan 108 milyar dolara kadar çıkmıştır, ama, Fransız ekonomisi büyük ölçüde Amerikan şirketlerinin kontrolu altındadır. Millî gelir artışı 1960'da yüzde 7 iken geçen yıl yüzde 3,5'a kadar düşmüştür. İşçiler, millî gelirden âdil pay alamamaktadır. Pahalılık 1958'den beri yüzde 39 oranında artmıştır. İşçi ücretleri, İtalya hariç, diğer Ortak Pazar ülkelerine göre düşüktür. De Gaulle, öğrenci ve işçilerin tepkisi karşısında yeni reformlardan söz etmektedir. Ama kapitalist temele dayanan ve «çoğunluk diktası» ile her şeyi yapacağını sanan iktidarlar, çağın insanının ihtiyaçlarına hiçbir zaman cevap veremezler. Sartre'ın belirttiği gibi, çağın insanı, hürriyetçi bir sosyalizm içinde kendi kaderine kendisi sahip çıkmak istemektedir. Bu kutsal isyanın karşısında hiçbir çoğunluk diktası ilânihaye tutunamayacaktır.

AP'nin hedefi Çoğunluk diktası

GEÇEN Pazar günü bütün Türkiye'de senato kısmi seçimi, milletvekili ara seçimi ve mahalli seçimler yapılmıştır.

Dergimiz baskıya verildiği sırada henüz oyların tasnifine başlanmadığı için, seçim sonuçları üzerine herhangi bir haber vermek yada yorumda bulunmak mümkün değildir. Bu konudaki haber ve yorumlarımız gelecek hafta ANT'ta yer alacaktır.

Bununla beraber, genel tahminler, diğer partilerin kazandıkları oy miktarı ne olursa olsun, AP'nin yine oyların büyük kısmını alacağı şeklindeydi. Şu gerçeği peşinlikle kabul etmek gerekir ki, Türkiye'nin ekonomik konjonktürü, henüz AP'nin büyük vatandaş çoğunluğu tarafından tümüyle reddedilmesine imkân vermemekte ve iktidar bir takım palyatif tedbirlerle seçmen çoğunluğunu yanıltabilmekte, büyük miktarda oy çekebilmektedir. Üstelik, TİP hariç, AP'nin karşısındaki diğer partiler, seçmenin karşısında bir alternatif teşkil etmek, kitleler için bir umut kaynağı olmaktan uzaktır. Emekçi kitlelerinin sorunlarına köklü çözümyolları gösteren TİP ise henüz gelişme safhasındadır ve başta diğer burjuva partileri olmak üzere çıkarcı çevrelerin, kapitalist basının iftiralarına, komplolarına karşı sabahtan akşama kadar mücadele ederek sesini duyurmağa çalışmaktadır. Yıllar yılı kapitalizmin çıkarlarına göre şartlandırılmış bulunan seçmen kitlelerinin bir anda sosyalizme giden yolu seçmeleri oldukça güç olmaktadır.

Bütün bu faktörler göz önünde tutulduğu takdirde, son seçimlerde AP'nin elde edeceği çoğunluk anormal karşılanmamak lâzımdır.

Olağanüstü bir sürpriz olmadığı takdirde AP'nin çoğunluğu alması muhakkak sayıldığına göre, önümüzdeki dönemde Türkiye siyasi hayatını bekleyen gelişmeler nelerdir?

Bir aydan beri devam edegelen seçim kampanyası sırasında iktidar partisi, kendisine 1969 seçimi için seçtiği hedefi açıkça ortaya koymuştur. Bu hedef, Çoğunluk Diktası'dır...

Nitekim bu tehlikeyi Cumhurbaşkanı Sunay da şimdiden sezdiği içindir ki, 27 Mayıs 1968 Pazartesi günü devlet radyolarında **«Hürriyet ve Anayasa Bayramı»** dolayısıyla yayınlanan mesajında aynen şöyle demiştir:

«Modern demokrasi yalnız çoğunluğun hükmettiği bir rejim değil, aynızamanda hukuk prensiplerinin her vatandaş için adaletle uygulandığı bir eşitlik rejimidir. Sadece çoğunluğa dayanan ve çoğunluğun arzularına göre yürütülen demokrasi, geçimsizliğe ve anarşiye yol açarak idareyi, neticede totaliter bir sisteme götürebilir. Bütün devirlerin tarihi, çoğunluğun bazen aldandığını gösteren acı ve ibret verici olaylarla doludur.»

2 Haziran seçimlerinin arifesinde, siyasi partilerin birbirlerini ağır biçimde suçladığı günlerde ve 27 Mayıs'ın yıldönümünde Sunay'ın böyle konuşması için bir takım nedenler olması gerekiyordu.

Çeşitli haber alma kaynaklarından gelen bilgiler Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Cihat Alpan'ın önünde toplanıyordu. Bu raporlardaki haberler hiç de memnunluk verici değildi. Son Milli Güvenlik Kurulu toplantısında hükümetin verdiği raporlarla bu bilgiler çatışıyordu...

Her ne kadar Milli Güvenlik Kurulu'nda aşırı akımlar konusu ele alınmış, hükümetin sol'a yüklenmek için sağa da vurduğu ve böylece göstermelik bir denge sağlamağa çalıştığı gözden kaçmamıştı, ama bunlar şimdilik üzerinde pek önemle durulacak konular değildi. Çünkü, iktidar partisinin 2 Haziran seçimlerini aşama sayarak 1969 seçimlerinde **«kahir ekseriyet»**le iktidara gelmek için başvurduğu usuller ve parlamentoda çoğunluğu sağladıktan sonra yapmayı tasarladığı şeyler çok daha önemliydi.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Cihat Alpan, Cumhurbaşkanlığı Hukuk Danışmanı Prof. Faruk Erem ile eldeki bilgileri inceleyerek durum muhakemesi yapmış ve sonucu Sunay'a arzetmiştir. Böylece, 27 Mayıs'ın sekizinci yıldönümünde, iktidar çevrelerinde şok tesiri yapan mesaj yayınlanmıştı.

Oysa, iktidar çok daha önce anayasanın günün şartlarına uymadığı, yargıtay, danıştay ve anayasa mahkemesinin hükümet çalışmalarını engellediği **propagandasını** işlemiş ve anayasada yapılması düşünülen değişiklikler dolaylı olarak Çankaya'daki pembe köşke kadar duyurulmuştu. Yapılması düşünülen değişiklikler arasında, anayasanın 95. maddesinin bulunduğunu duyurmak da ihmal edilmemişti.

Bu maddede yapılması düşünülen değişiklik, **«Bir kimse arka arkaya iki defa Cumhurbaşkanı seçilemez»** fıkrasının çıkarılması idi... Yanı, bir kimse arka arkaya iki defa, üç defa Cumhurbaşkanı seçilebilecekti.

Ne var ki, **«ben hesap adamıyım»** diyen Demirel'in hesabı, bu defa tutmamıştı. Çünkü, gelişen irtica, güçlenen gençlik hareketleri, anayasa organlarının iktidarla çatışması, AP çevrelerinde yapılan 27 Mayıs aleyhtarı konuşmalar, aydınların ve ordunun memnuniyetsizliği gibi faktörleri Çankaya sakinlerinin gözden uzak tutması düşünülemezdi. Her şeye göz yumup iktidarın paraleline girmek demek, ilerideki sorumluluğu paylaşmayı kabul etmek demekti ki, Sunay bunu göze alamazdı. Üstelik Sunay 60 yaşının üzerindeydi. Beş yıl sonra anayasa gereğince hayatı boyunca Cumhuriyet Senatosu üyesi olacaktı. Maddi bakımdan ise ihtiyacı yoktu. Çünkü, senatör yolluk ve ödeneğinden başka Cumhurbaşkanlığından emeklilik ve istiklâl madalyası maaşı alacaktı.. Süleyman iktidarının oyununa gelip anayasayı kollamamak akıl kârı değildi.

Cumhurbaşkanı Sunay'ın 27 Mayıs sabahı yapacağı konuşmayı ve nelerden söz edeceğini öğrenen Demirel apar topar hemen o gece İzmir'den Ankara'ya dönmüş ve sabah saat 9'da Anıt Kabir'de yapılan 27

Seçim atmosforu havası

Masonik Başbakanımızın Türkçemize yenileyin kazandırdığı o dâhiyâne tâbirle, yirmi gündür içinde yaşamakta olduğumuz «seçim atmosforu havası»ndan nihayet halâs olduk. Daha fazlasına can dayanmazdı zaten. Tut ki, bir atlı karıncaya metazori bindirilmişsin, kolun bacağın mikrofon kordonlarıyla sımsıkı bağlı, kulaklarında yakası açılmadık yalanlar, küfürler vınlıya vınlıya, dönüyor, dönüyor, dönüyorsun... Öyle bir kâbus ki bu, farkındasın, oyunu kenarda bekleyen bir takım ucube beygirlerin, koçların, kartalların alev saçan ağızlarından içeri atmadıkça, kurtuluş yok... Hani hindileri silker, sarsalar, sallabaş edip ördek yumurtalarının üstüne otururlarmış; ördekler zamanı gelip yumurtadan çıkınca ve suya doğru seyirtip yüzmeğe başlayınca, hindi baka kalırmış arkalarından... Aynı oyuna getirilen mâsum yurttaşımız da öyle, kendinin sanıp üzerine yattığı oyların içinden uğrayan sarı gagalı politikacıların seçim sonunda, **«ördeklerden bir filo, bir de kazdan amiral»** halinde, suları yara yara yanından uzaklaşışını faltaşı gözlerle seyrediyor.

Ama bu maskaralığın, bu gözbağcı seyrinin sonu gelmek üzre... Amerikalı Türkiye'ye «Turkey», yani «Hindi» dedi diye, hindi olup çıkmadık a! Biz, Kristof Kolombun yumurta hikâyesini de biliriz... Merak etmeyin, günden-güne güçlenen Sosyalizm akımı, yakındır, bu hokkabaz yumurtasını Portakaloğulları'nın suratına çarpacak ve hanidir içine siyip durdukları kapkaç ördeğini politikacı ördeklerinin başından aşağı geçirecektir. Anlasınlar ki artık, halkımızın can verdiği, gerekirse uğruna can vereceği Sosyalizm yumurtası, o güzelim, o milli ve o helâl yumurta kapıdadır.

Anlasınlar, dedim ama, yanlış; çoktan anladılar. Onun için değil mi ki, siyasa Luna Parkının bütün kâzip şamatacıları son seçim meşherinde TİP'i mandepsiye bastırmak için etrafını alıp, bir ağızdan yaygaraya başladılar... Neymiş, efendim? TİP komünistmiş, aşırı ceryanmış!.. Ölür müsün, öldürür müsün! Bu sözü söyleyenler de eli ve dili uzun aşırıcılar üstelik... Yok efendim, TİP parti değil, bir komiteymiş!.. Sen kendi partine baksana bir kere, parti-marti değil, Amerikan komisyonu!.. Ya sen kendin, nesin, be adam; kırk yıllık komisyoncu!. Bir de **«felâket tellâllığı»** ediyormuşuz biz!.. Amerikalılara muhabbet tellâllığı etmiyoruz a!... Ne o? bütün parti Başkanlarına Sümerbank pabucu dağıtılmış, da, TİP'in Genel Başkanına verilmemiş!.. Sanki Mehmed Ali Bey'in böyle şeylere pabuç bıraktığı var!.. Bu çirkeflemelerin en firaklısı da, memleketin fıkaralığını istismar ediyormuşuz biz!... İşte bak, işçinin, köylünün sırtından geçinen, halkı istismar edip, sömürüp kül fıkarasına çeviren vurguncülara destur verenler söylüyor bunu!.. Mahsus üzerimize varıyorlar, aslı-faslı olmadığını bile bile söylüyorlar bu sözleri, kafamız kızsın, dellenelim, ağzımızdan ters bir lâf çıksın, yanlış bir adım atalım diye yapıyorlar...

Berberin birini akrabaları dükkânına, malına mülküne konmak için hekimlerle anlaşıp tımarhâneye kapatmışlar. Aylar, yıllar geçmiş, berber hâlâ içerde çile dolduruyor. Sonunda bir gün, kodamanın biri teftişe gelmiş tımarhâneyi. Fırsat bu fırsat, berber yanına yanaşmış, anlatmış başına gelenleri. Kodaman bakmış ki, akıllıca konuşuyor berber, deliye de benzemiyor, pirelenmiş... **«Ne iş yapardın sen buraya gelmeden önce?»** diye sormuş. O da **«Berberdim.»** diyince, **«Pekiy,»** demiş kodaman, **«tut ki traş olmağa geldim dükkânına, nasıl traş edersin beni?»** Berber başlamış anatmağa : **«Koltuğa oturturdum, boynunuza peşkiri asar, sıcak suyu kâseye doldurur, fırçayı sabuna çalar, sabunlamağa başlardım»** diye yolunca, yordamınca anlatıyor böyle. O zaman işte, hekimler foyaları meydana çıkacak, berberin deli olmadığı anlaşılacak diye telâşa düşmüşler; adamı şaşırtmak için kodamanın arkasından edepsizliğe başlamışlar. Kimi dilini çıkarıyor, kimi eliyle ayıplık işaretler yapıyor, kimi orasını, burasını gösteriyor. Berberin gözü takılmış, bir yandan da **«Fırçayı sabuna çalar, sabunlarım,»** diye anlatıyor, ama öfkesinden arkasını getiremiyor bir türlü. **«Sabunlarım... sabunlarım... sabunlarım...»** diye söylenirken, dayanamamış artık, **«Sabunlarım... sabunlarım... sabunlarım... ananızın orasına!..»** diye girişmiş. (Ayıptır söylemiyelim üst yanını...)

TİP'e oynanmak istenen oyun da bu hesap... Ama bizde o göz yok.. İstediklerini söylesin şamatacılar, istedikleri kadar dillerini çıkarsın madrabazlar, diledikleri kadar oralarını buralarını göstersinler; biz hiç istifimizi bozmadan, oralı bile olmadan, tımarhâneye çevirmek istedikleri bu yurtta döndürdükleri dolapları, ve emekçilerin öz partisi TİP iktidara gelince ne işler yapacağını, nasıl bir Türkiye kuracağını telâşsız, öfkeye kapılmaksızın eksiksiz, bir bir ve tek tek halka anlatacağız'

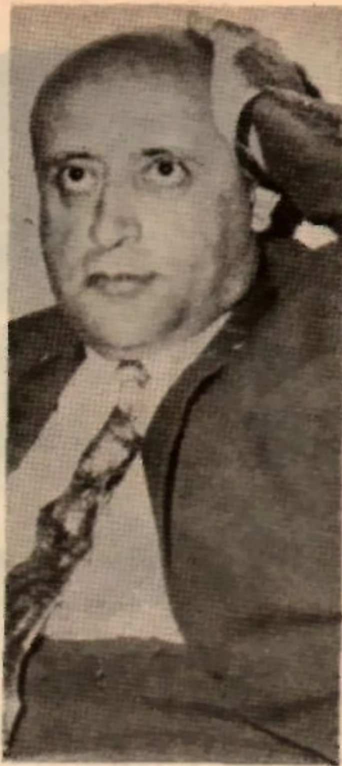
Ve böyle böye Şeytanı ta ortasından çat diye çatlatacağız.

Ve ondan böyle 1969 yılı ŞETANIN ÇATLADIĞI YIL olarak anılacak.

Can YÜCEL

CEVDET SUNAY
— Dikta'ya hayır! —

DEMİREL
— Dikta peşinde —

Mayıs töreninde hazır bulunmuştu. Oysa, Ankara Valiliği'nin hazırladığı 27 Mayıs programında Demirel'in adı yoktu. Çünkü AP Genel Başkanı'nın niyeti 26 Mayıs'ta İzmir'e gitmek ve 27 Mayıs'ı İzmir'de geçirmekti.

Sunay, Ankara'ya geldiğini *öğrenir öğrenmez, Konya'ya* gitmeye hazırlanan Demirel'i Çankaya Köşkü'ne çağırmış, daha sonra da Genelkurmay Başkanı Tural ile bir görüşme yapmıştır. Sunay - Demirel görüşmesi hakkında hiçbir açıklamada bulunulmamış, fakat kulağı delik çevreler, bu görüşmede **«Anayasanın değiştirilmesi»** ve **«çoğunluk diktası»** konularının görüşüldüğünü öğrenmişlerdir. Nitekim, çarşamba günü CHP adına radyo konuşmasını yapan İnönü, Demirel iktidarına hücum ederek **«AP'nin kapalı hedefleri meydana çıkıyor»** demiş ve şunları söylemiştir:

«AP, anlaşılıyor ki, anayasayı değiştirmeyi bir hedef tutmuştur. Seçimleri de, anayasayı değiştirebilecek çokluğu elde etmek için vasıta kabul ediyor.

AP, anayasa mahkemesinden memnun görünmüyor. Onun çalışmasını ve kararlarını milli iradenin zıddına bir davranış kabul ediyor. Bunu kendisine göre düzeltecektir. Yani, Anayasa Mahkemesi çokluk hükümetinin emrinde olacaktır. Bu hükümet isterse, gene bir meclis tahkikat komisyonu kurabilecek ve bunun adına adalet denilecektir.»

Devr-i Süleyman'ın başı ise, Konya dönüşü verilen molada bir yandan atıştırırken, bir yandan da parmak hesabı ile AP iktidarının bugün için anayasa değiştirmeye gücünün yetip *yetmeyeceğinin* hesabını yapıyordu. Bu hesap aklına yatmış olmalı ki, ertesi gün Bolu'da yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

«Anayasa değişebilir. Nasıl değiştirileceği de anayasanın 155. maddesinde yazılmıştır. TBMM üyelerinin üçte birinin teklifi, meclislerin ayrı ayrı üçte iki çoğunluğunun kabulü ile mümkündür. Anayasanın hangi maddesinin değişmeyeceği de yine anayasada yerini bulmuştur. Bunun dışında hiçbir kayıt ve şart mevcut değildir.

Bu konuyu biraz daha incelemeye devam edelim. AP'nin Millet Meclisi'nde 253, Senato'da 62 üyesi vardır. Bu seçimdeki bütün senatörlükleri kazansa, 5 milletvekilliğini kazansa Senato'da 114, Meclis'te 258 üyeye sahip olur. Bu da her iki mecliste ayrı ayrı üçte iki *çoğunluk değildir.* Senato'da *10,* Meclis'te 42 üyeye ihtiyaç vardır.»

Ve Demirel, senato yenileme seçimleri ile mahalli seçimlerin bu konuyu ele aldıracak önem taşımadığını da ileri sürdükten sonra şunları eklemiştir:

«Bütün bu ifadelerimizden anayasayı değiştirmeyeceğimize dair bir taahhüde girdiğimiz anlamı çıkarılmamalıdır.

Anayasalar değişir, değiştirilir.

AP neyi, ne zaman yapacaksa, meseleyi o zaman münakaşa etmeyi uygun bulur.

Türkiye bir yargıçlar devleti değildir. Anayasa Mahkemesi ve kaza organları, teşrii organın üstünde değildir.»

Devr-i Süleyman'ın başı, böylece kesin olarak Cumhurbaşkanı'nın karşısına çıktığını ilân ettikten sonra, Çankaya Köşkü'nde *söyleyemediklerini* de dile getiriyordu. Bilerek yada bilmeyerek Demirel, anayasayı değiştirmek için hazırladıkları gerekçenin esaslarını da açıklamış oluyordu.

AP, Türkiye'de bir çoğunluk diktasını gerçekleştirebilecek midir?

Bunun cevabı, büyük ölçüde, geçen pazar yapılmış olan seçimlerinin kesin sonuçlarının belli olmasına ve değerlendirilmesine bağlıdır. Oy miktarında ki artış AP'yi bu yolda cesaretlendirecektir. Oy nisbetindeki düşüş ise, büyük bir ihtimalle AP'yi hırçınlaştıracak, şirretleştirecek ve anayasa dışı tasarruflara sürükleyecektir. Bu yolu seçen iktidarların âkıbeti ise, yakın tarihte yazılıdır..

Aybar'ın gençliğe çağrısı

SEÇİM kampanyası sırasında Türkiye İşçi Partisi yine bir çok temel meseleleri gün ışığına çıkartmış ve hiçbir burjuva partisinin cesaret edemeyeceği köklü çözümyolları göstermiştir.

TİP Genel Başkanı Aybar da, çeşitli konuşmalarında, bazı yeni açılışlar yapmış, özellikle gençliğin sosyalist mücadeledeki yeri üzerine dikkati çekici görüşler getirmiştir. Aybar, «gençlik» **konusunda Taksim Mitingi'nde yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:**

«Her işin başı işçilerin, köylülerin, küçük esnafların, zanaatkârların, arkasız küçük memurların, dul ve yetimlerin, yâni emekçi sınıf ve tabakaların devlete sahip çıkmaları, devlet işlerine ağırlıklarını koymaları, toplum işlerinde söz ve karar sahibi olmalarıdır.

Bu işte genç kuşaklara büyük görevler düşüyor. Gençler durumları itibariyle devrimcidirler; her türlü kötülüğe, gericiliğe, tutuculuğa karşıdırlar. Gençler, özgürlükten yanadırlar; doğrudan, iyiden, güzelden yanadırlar. Ve de sömürüye, eşitsizliğe karşıdırlar. Gençlerin bu kapkaç düzeni ile hiçbir bağları yoktur. Bu kapkaç düzeninden genç kuşakların bekledikleri hiçbir şey yoktur. Onlar istibdadın her çeşidine karşıdırlar. Onlar, baskı rejimlerine karşıdırlar. Onlar herhangi bir küçük hesap yapmadan, güzel ve mutlu bir dünya kurmak için her fedakârlığı göze almaya hazırdırlar. 1960'da içine girdiğimiz yeni devrimler dönemini gençler açtı. Bugün de kapkaç düzenini temelden değiştirme işinde, Amerikalıları yurdumuzdan söküp atma işinde ve de hürriyetçi Türk sosyalizmini kurma işinde gençlere büyük sorumluluklar düşüyor. Emekçi halk sınıflarının uyanışını hızlandırmak ve işçileri, köylüleri, küçük esnafları, zanaatkârları, arkasız memurları, dulları, yetimleri TİP saflarında siyasi bir güç halinde örgütmek işlerinde genç kuşaklar birinci derecede vazifelidirler. Bunu en kolay şekilde başaracak olan onlardır. Çünkü, emekçi sınıfların devrimciliğini *onlar, yani genç kuşaklar temsil* etmektedir. Genç işçiler, genç köylüler, genç esnaflar, genç zanaatkârlar, genç memurlar emekçi sınıflarının en hareketli unsurlarını teşkil etmektedirler.

Bu sözlerimden de anlaşılıyor ki, biz gençlik derken, sadece üniversitelerde, yüksek okullarda okuyan gençleri anlamıyoruz. Biz genç kuşaklar derken, her sınıf halktan, hattâ hâkim sınıflara mensup olanlardan kendi sınıfına karşı çıkmış, halktan yana olanları da içine alan Türk gençliğinin tümünü kastediyoruz. Nüfusumuzun yüzde 65'i gençtir. Yâni 30 yaşın altındadır. Milletimiz, genç bir millettir. Yarınlara, güzel günlere dönük bir millettir. Bu uğursuz sömürü düzenini değiştirecek olanlar, emekçi sınıfların genç kuşaklarıdır. Bu çürümüş düzenin henüz çürütemediği kuşaklardır. Üniversitelerde, yüksek okullarda okuyan gençler, işçi gençlerin, köylü gençlerin, zanaatkâr, küçük esnaf gençlerin, memur gençlerin arasına karışmalıdırlar. Böylece gençlik hareketleri köklerini halkımızın içine salmış olacak ve sönmeyen, boyuna tazelenen bir alev haline gelecektir. Genç kuşaklar **«hanede evlâd ü ayâl var»** deyip meskenete tahammül edecek bir sosyal nasırlaşma içine henüz girmemişlerdir. Onlar, Türkiye *İşçi Partisi gibi gençtirler ve* yarınlara dönüktürler. TİP saflarında Türkiye sosyalizmine, anayasaya asıl onlar sahip çıkacaktır; TİP saflarında iktidara asıl onlar yürüyecektir ve de emekçi sınıfların devlete ağırlığını asıl genç kuşaklar koyacaklar, temelli reformlar asıl onların eliyle gerçekleşecektir

Amerikalıyı yurdumuzdan asıl onlar söküp atacaklar ve de tam bağımsız, hürriyetçi sosyalist Türkiye'yi asıl onlar kuracaklardır.»

32 milyonun mezarlığı

Yaşar Kemal

Yıllardan bu yana, bir bağımsızlık savaşı veriyoruz. Türk vatanseverleri canlarını dişlerine takmışlar bağımsızlık için çabalıyorlar. Biz de burada karınca kaderince bağımsızlığımız için çalışıyoruz. Türkiye Amerika'nın işgali altındadır, dedik. Türkiye üçüncü bir dünya savaşında yok olacaktır, dedik. Bu da Amerikalılara verdiğimiz üslerden, topraklarımızı işgal etmiş elli bine yakın Amerikalı asker yüzünden olacaktır, dedik. Savcılar hakkımızda takibat mı açmadı, Rus casusu mu olmadık, neler yapmadılar bize, hakkımızda ne ayıp, ne utanmazca sözler mi söylemediler. Halbuki *biz ne diyorduk?* Biz bir harbe girersek bu kendi irademizle olmalıdır. Yok olacaksak bir atom savaşında, bu yok olma kararını biz kenmizi vermeliyiz, diyorduk. Başka biz kendimiz adına bile bile ölüme gitmek millet olmuş bir millete yakışmaz. Bu kölelikten beter bir köleliği kabul etmektir. Bağımsızlık düşüncesini aklı almayanlar, bağımsızlık nedir anlayamayanlar bizi, bu kutsal çabamızdan dolayı suçluyordular. **«Siz Amerikan askerini kovup Rus askerini getireceksiniz»** Niçin öyle yapacağız? Buna bir sebep var mı? Mustafa Kemal'in yüzde yüz bağımsız bir devlet kurduğu devirde neden bir tek Rus askeri basamadı topraklarımıza? O zaman hiç kimse ille biz Rus askeri, Amerikan askeri olmadan yaşayamayız, demedi. Hiç kimse Türkiye'de yabancı askerlerin hasretini çekmedi. Türkiye Mustafa Kemal'in çizdiği bağımsızlık yolunda yürüyebilseydi hiç böyle olmazdı, bu hallere düşmezdi.

Biz derdimizi Türk halkına anlatabildik. Bütün zorluklara karşın halkımız bağımsızlığını yitirmiş bir millet olduğumuzu anladı. Benimsedi. Bu seçimde bazı partiler de, parti liderleri de bağımsızlık savaşımıza katıldılar. Hem de çok sert bir dille bağımsızlığımızı yitirmiş bir *millet* olduğumuzu söylediler. Topal eşekle de olsa, neden sonra da olsa kervana katılmaları Türk milletinin bu en kutsal savaşına güç kazandırdı. Osman Bölükbaşı radyodan : **«Türkiye, Amerikan üslerinden dolayı otuz iki milyonun mezarı olacaktır.»** dedi. Bölükbaşı'nın iyi niyetinden şüphe etmeğe kendimde hiç bir hak bulmuyorum. Görüşleri görüşlerimize uymasa da, o da bu memleketin çocuğu. Böyle kutsal bir yerde buluşmamız kadar doğal bir şey yok. Ama Osman Bölükbaşı eski bir politikacıdır ve alışkanlıkları vardır. Bölükbaşı gibi eski bir politikacıya, **«Türkiye otuz iki milyonun mezarı olacaktır,»** dedirten güç halkın gücüdür ve Türk milletinin bağımsızlığı her şeyin üstünde tutmasından ve kutsallamasından başka bir şey değildir.

Bu seçimde yıllardan bu yana Türkiye İşçi Partisi'nin ortaya attığı düşünceler yağma edildi. Bir kere, yasak düşünceler tabu düşünceler orta malı oldu. Yoksulluk sözünü ağzına alana komünist diyenlerin hemen hepsi yoksulluk edebiyatı yaptılar. Türkiye'de toprak yok diyenlerin hepsi toprak reformunu ağızlarından düşürmediler. Hani işçi yoksul değildi. Hani köylünün toprağa ihtiyacı yoktu? Hani Türkiye'de dağıtılacak bir karış toprak yoktu. Hani imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kütleydik. Gelecek seçime daha çok şeyler bekliyorum şu aslan partilerimizden. Bakın daha neler olmayacak, neler söylemeyecekler. Dilin kemiği yok ki... Türk politikacıları vâdetmeğe alışmışlardır. Vâdetmeğe ve vâdettiklerini tutmamağa.

Yakında halkın baskılarına dayanamayaraktan, Morison firmasının Türkiye Mümessili, -bağışlayınız eski mümessili mi diyecektim?- **«Türkiye bağımsız bir memleket olmalıdır,»** derse, hiç şaşmayacağım. **«Köylüye, aç yoksul köylümüze toprak vereceğiiiiiiiiiiiz!»** diye bangır bangır bağırırsa hiç şaşmayacağım. **«Fıkara köylülerimiz sömürülüyor, komprador burjuvası Türkiye'yi Avrupalı kapitalistlere kul ettiler, Türk köylüsünü ve işçisini komprador burjuvasının sömürüsünden kurtaracağız,»** derse hiç şaşmayacağım.

Bekleyin emekçi kütlelerin, emekten yana aydınların baskıları altında daha neler neler söyleyecekler politikacılar.

Çünkü geri kalmış bir memlekette kapitalizm ve kompradorluk düzeni öyle kolay kolay savunulamaz. Kandırmacadan başka çareleri yoktur. Acaba bu yeni çeşit kandırmacalarını ne kadar sürdürebilecekler Uzun sürdürebilecekler mi? Bu mümkün mü?

YÜREKLİ SAVCILARA KARŞI TERÖR

Adalet Bakanı protesto ediliyor

ŞIAR YALÇIN
— Bir adalet savaşçısı—

Cumhuriyetin yürekli savcısı Şiar Yalçın'a karşı Adalet Bakanı Dinçer'in giriştiği baskılar devam etmektedir. Bir süre önce 141 ve 142. maddelerin Anayasaya aykırılığı konusunda yazdığı bilimsel bir incelemeden dolayı işten elçektirilen ve hakkında 142. maddeye göre dâva açılan Şiar Yalçın hakkında, bu defa yeni bir soruşturma açılmış bulunmaktadır.

Bir günlük gazetede yazdığı **«Tevkif Müessesesine Bir Bakış»** başlıklı yazısında Şadi Alkılıç dâvasını söz konusu ettiği için Şebinkarahisar Savcılığı harekete geçmiş ve Koyulhisar Savcısı Yalçın'ı, Basın Kanunu'nun 30/2. maddesini ihlâl ettiği iddiasıyla sorguya çekmiştir.

Öte yandan, Adalet Bakanlığı'nın baskısına karşı mücadele açmış bulunan Çerkesköy Savcısı Mehmet Feyyat'a da işten elçektirilmiştir.

İktidara kul köle olmayan, vicdanının sesini dinleyen savcılara karşı Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in sürdürdüğü terör, sadece Türkiye'deki devrimci çevrelerde değil, yurt dışında da geniş tepki yaratmıştır.

Londra'daki Türklerin kurduğu KARDAŞ Derneği adına Başkan Selma Ashworth, 8 Mayıs 1968 tarihinde Adalet Bakanı Hasan Dinçer'e aşağıdaki protesto mesajını göndermiştir:

«Sayın Bakan,

Koyulhisar Cumhuriyet Savcısı Bay Şiar Yalçın'ın görevinden faşit metodlarla uzaklaştırılmasını şiddetle protesto ediyoruz.

Kafası işleyen ve memleket konuları ile derinlemesine ilgilenen bu hukukçumuzun uğradığı haksızlık, yurt dışında yüzümüzü kızartıyor. Derneğimiz, Cumhuriyet Savcısı Şiar Yalçın'ın fikir suçu yüzünden başına gelenleri dünya kamuoyuna duyurmaya karar vermiştir.

«The Guardian», «Tribune», «Le Monde» ve «Der Spiegel» **gibi ciddi gazete ve dergilerle ilişki kurduk.** «Türkiye'de demokrasi vardır» **diye cart curt ötenlerin yalanlarını suratlarına vuracağız.**

Bunun dışında, B.B.C. televizyonunun İngilizce «24 Hours» Programında, «Türkiye'de fikir suçları» **konusunda bir tartışma hazırlanmasına önayak olduk. Bu programda yalnız Şiar Yalçın'dan değil, F. H. Dağlarca'nın «Horoz» şiirinden tutun da Aziz Nesin, Fakir Baykurt, Yaşar Kemal gibi nice yazarların çilelerinden, öğretmenlere yapılan baskılardan, Alkılıç, Ali Faik Cihan dâvalarından, toplatılan kitaplardan bahsedilecektir. En aşağısından 30 milyon insan «ileri» Türkiye'de «ADALET» sisteminin nasıl işlediğini öğrenecektir.**

Bir memleketin aydınlarını, hukukçularını, yazarlarını, öğretmen ve öğrencilerini fikir suçuyla mahkemelerde süründüren, işinden atan, hapse sokan kişiler, o memleketi karanlığa gömmek isteyenlerdir.

Ama şunu iyi bilin ki, kendisini XX. Asrın ikinci yarısında ortaçağ metodlarıyla yöneten efendilerden TÜRK ULUSUNUN hesap soracağı gün yakındır.»

Almanya'daki Türk gençlerine baskı yapı ıyor

HASAN DİNÇER
— Emir kulu istiyor —

Türkiye'de öğretmenlere ve öğrencilere yaptığı insanlık dışı baskılarla yetinmeyen Millî Eğitim Bakanlığı, yurt dışındaki Türk öğrencilerine de el atmış ve yurt sorunlarını tartışmak ve halk için halktan yana en iyi çözümyollarını aramak isteyen toplumcu öğrencilerin eylemlerine çeşitli baskı metodlarıyla engel olmağa kalkışmıştır.

Berlin Türk Toplumcular Ocağı kurucusu olan Türk öğrencilerine, Millî Eğitim Bakanlığı Almanya Bölgesi Müfettişi ve Kültür Ataşesi Ali Rıza Özgüç 25.4.1968 tarihinde şu tehdit mektubunu göndermiştir:

«Öğrencilikle ilişiği olmayan bazı vatandaşlarımızla birlikte «Türk Toplumcular Ocağı» **adı altında bir teşekkül kurduğunuz ve özellikle buradaki işçi vatandaşlarımız arasında belli bir siyasi amaç güden faaliyetlerde bulunduğunuz öğrenilmiştir.**

İşçi vatandaşlarımız arasında giriştiğiniz bu siyasi faaliyetin, işçilerimizin itiraz ve hattâ infiallerine sebep olduğu vaki şikâyetlerden anlaşılmaktadır.

Ayrıca son zamanlarda yayınladığınız «NATO I» ve «NATO II» gibi beyannamelerde memleketimizin iç durumu hakkında «Türk Devleti»**nin hariçteki itibarını kırabilecek ifadelere yer verdiğiniz görülmektedir.**

Yurt dışı öğrencilik statüsü ve sıfatı ile bağdaştırılması mümkün olmayan bu türlü davranışlarınıza son vermenizi, bu davranışlarınızda ve müfettişliğimiz talimatına uymamakta ısrar etmeniz halinde, hakkınızda yönetmeliğin 21. maddesi gereğince işlem yapılması zaruretinin hasıl olacağına bilgi edinmenizi, yurdumuza gerçekten faydalı elemanlar olarak yetişmek için kullanmanız gereken zamanı her ne suretle olursa olsun, israf etmekten kaçınmanızı ve öğreniminizi kısa zamanda tamamlamak için âzami gayret göstermenizi rica ederim.»

Bu utanç belgesi mektup üzerine Berlin Türk Toplumcular Ocağı, Ali Rıza Özgüç'e hitaben bir açık mektup yayınlamıştır. Açık mektupta, Özgüç'ün **«öğrencilikle ilişiği olmayan bazı vatandaşlar»** olarak adlandırdığı kişilerin, yıllardır amansız bir sömürü düzeninde ezilen, horlanan, bütün demokratik ve insanca yaşama haklarından yoksun bırakılan, **şimdi de yurt dışında emeğini yabancı sermayeye satmak zorunda bırakılan Türk** emekçileri olduğu belirtildikten sonra **«Ocağımızın eylemlerinin işçilerimizin itiraz ve hattâ infiallerine sebep olduğu gerekçesi gerçeklere uymamaktadır. Buna rağmen çalışmalarımızdan infial duymayan çevreler de yok değildir hani: Bunların başında bugünkü kokuşmuş** komprador - burjuva düzeninin savunucuları ve onların yurt dışındaki uzatılmış kolları olan çevreler gelmektedir. **Bunlardan başka infial duyanlar da, ilgili Türk temsilciliklerinden gereğinden fazla tâviz görenlerle Atatürk'ün lâik Türkiye Cumhuriyeti ilkelerine karşı eylemlerini son günlerde nedense pek rahatça sürdüren nurcu çevrelerdir. Eğer siz öğrencilerimizin gerçekten yurdumuza faydalı elemanlar olarak yetişmelerini istiyorsanız, hiç üzülmeyin, onlar çoktan bu yoldadırlar. Bunun zorunluluğuna da inanıyorlar. Tarihimizin gelişimini dikkatle izleyen bu gençlerimiz, salt** «diplomalı - okumuş» **kişi olarak yurda dönmek istemiyorlar. Gayet iyi biliyorlar ki, bu kişilerin diplomalarından ancak kesekâğıdı sanayii faydalanabilecektir.»** denilmektedir.

ÇAĞRI

Usta dadılar elinde büyümüş politikacılar var Türkiye'de. Ustalarından da ustacadır davranışları. Son günlerin edebiyatına yeni deyimler getirdiler : ÖĞRETMEN KIYIMI, SAVCI KIYIMI...

Birtek anlamı var bu zorbalıkların : özgür düşünce düşmanlığı. Öğretilerinin en başarılı yanı : gerekçesiz, düzmece suçlamalar, çürük, yapmacık bir demokrasi anlayışı.

Gölgelerin büyümesi ve kalınlaşmasıdır karanlık. Karanlıkla korkunun bir akrabalığı var. Bütün korkakların karanlıktan yana oluşu da bundan. Halkı okulsuz, bilgisiz, yolsuz ve konuşma özgürlüğünden yoksun bırakmanın suçluluk oranı, kelime kalıplarına sığmayacak ölçüde bir hiyanettir.

Ama, «memleketimizde Hukuk'un felsefesini, bu felsefenin amacını anlamış, gerçekçi bir dünya görüşünün yüce doruğuna varmış yürekli savcılar var.» Bir sosyalist, burjuvazinin hoşuna gittiği sürece, dâvasından uzaklaşmış olur. Bu gerçeğe inanmış olan o yiğit, aydın savcılarımız, **«sürülseler de, işten el çektirilseler de, özgürlük ve bağımsızlık savaşımızda yılmadan çarpışacaklar.»**

«Bu yolda, Türkiye sosyalistleri de onları yalnız bırakmıyacaklardır. Çünkü sosyalizm, köklü bir dayanışma, kardeşçe bir disiplindir.»

«Girdik bu şanlı cenge
«Çekmek gerek belâsını»
deyip, bu çileli yolda, her yanları al kan içinde yürüyorlar...... Yürüyecekler de... Ve onlara karşı duranlar **«Bir çürük diş gibi»** sökülüp gidecekler...

«Savcı dediğin, bu fakir halkı en yakından tanımış, bu halkı savunmak baş görevi olduğu için de, sosyalist olması gerekli bir kişidir.»

İşte, ŞİAR YALÇIN ve MEHMET FEYYAT, bu sosyal yükümlülüğü kavramış yiğitlerden ikisi! Biri Van'lı, öbürü İstanbul'lu... Bakınız, vatan nasıl bütünleniyor! Gördünüz mü, fikir bir olunca, Türkiye'mizin iki yakası nasıl bir araya geliyor!..

İki genç savcı, Türkiye'nin ezilmiş, horlanmış köylü-işçi-dar gelirli fakir insanları için canlarını göze almışlar, kişisel çıkarlarını ellerinin tersiyle itip, diyalektik yollarında ilerliyorlar!..

Şiar Yalçın Koyulhisar'da, Mehmet Feyyat Çerkesköy'de, işten elçektirilmişlerdir. Haklarında kavuşturma yapılmakta, aylıklarının üçte ikisi verilmemektedir.

Bütün Türkiye sosyalistlerini, bu iki kahraman Türk Savcısı ile ilgilenmeye, dayanışmaya çağırıyoruz!..

Bu yol, fikir özgürlüğü yoludur!
Bu yol, Türk halkının ekmeğ. ve işidir!

Bu yol, barınaksız kalmamasıdır insanların!

Bu yol, fukara halkımızın yoksulluktan kurtuluşudur!

Bu yol, emperyalizmle savaştır!

Bu yol, **«Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçe»** yaşama yoludur!

Bu yol, insanın insana kul olmamasıdır.

Bu yol, sömürücünün, sömürülmenin yok edilişidir!

Bu yol, Türkiye'mizin tek kurtuluş yoludur!

Ve bu yol, gerçek vatanseverliktir!

Bu yolda, nice kahramanlar, gözlerini kırpmadan can verdiler!... İşte, MEHMET FEYYAT!.. İşte, ŞİAR YALÇIN!..

Onlara şan ve şeref!..

Onların yolunu kesenlerin vah sonlarına!..

Galip M. ATAÇ

Devrimci eğitim imecesi

Abidin DiNO

Ferruh Doğan

OY

Fransa'da, özellikle Paris'te günlük olayların çelişik akıntıları içinde, hergün, her saat değişen, kâh gevşeyen kâh sertleşen bir siyasî ortamda, devrimci eğitim imecesinden söz açmak için vakit erken mi?

Bence bu alanda geri dönülmez adımlar atılmıştır.

Eğitim derken elbet önce okullar akla gelir. Oysa birden bire «eğitim» kabından taşmış, memleketin tümüne yayılmış bulunuyor.

Memleket çapında yayılan şey, aracısız demokrasidir, siyasettir, siyasî eğitimdir.

Sokakta, işyerinde, üniversite ve okullarda, özel kurumlarda, devlet kurumlarında, akla gelecek ve gelmeyecek her yerde aynı kaynaşma, görülmemiş tartışma, eski kalıpların dağılması, yenilerinin dökülmesi söz konusudur.

Geçici siyasî sonuçların, ilerleme yada gerilemelerin ötesinde devrimci bir oluşumun belirtileri şaşırtıcı bir yayılma içinde. Bu bir bilinçlenme salgınıdır, ne olursa olsun bilinçlenme!

Gerçi düşünce ve tutumlarda çelişkiler, yanılmalar ve yanıltmalar var, ama doğruları hep birlikte bulma sabırsızlığı üstün çıkıyor.

Yeni eğitim imecesi sadece bilenlerin bilmeyenlere bilgi değerlerini aktarması sorunu değil.

Yeni eğitim imecesi, değerleri, doğruları, bilgileri hep birlikte arayıp bulma kararını yansıtıyor. Eğitim imecesi bir devrimdir, özde ve yöntemde bir devrim.

Eğitim imecesi, sömürücülerin ve hizmetlerindeki ideologların, eğitimcilerin çıkarlarına göre değil, emekçilerin, dar gelirlilerin, bütün demokratik güçlerin isteklerine göre biçimlenme oluşumudur. Eğitim imecesine göre eğitim ocakları ile çalışma ocaklarının (işyerlerinin), örgensel bağlantıları gözetilecek, kurulacaktır. Bilginin paylaşılması ilkesi uğruna ve eğitimde halkın eşit koşullara kavuşması için gerekli ekonomik koşullar sağlanacaktır. Engellerin ortadan kaldırılması siyasi bir sorundur ve bu yüzdendir ki, eğitim imecesi, ekonomik ve siyasî değişikliklerin bir parçasıdır. *Dinamik etkisi olan bir* parçası.

Fransa'da eğitim imecesinin baş ilkelerinden biri ki bu da pedagojik bir öz taşıyor, öğrenci - öğretmen ilişkilerinin toptan gözden geçirilmesidir. Programların düzenlenmesinde, tartışmalı derslerin verilişinde, imtihan sisteminin değiştirilmesinde (sene boyunca çalışmaların toplam değerine önem verilecek), sözün kısası bütün teknik sorunlarda, öğrencilerle eğitimcilere eşit söz hakkı verilecek, karar hakkı verilecek, yetki verilecek.

Fransa'da bu devrimci eğitim, okuma yerlerinin öğrenciler tarafından «fiilen işgali» yolundan yürütülmek istenmektedir.

Öğretici kadro şimdilik ürkek bir susuş içinde olmakla beraber, pek çok grev kurulunda genç asistanlar, tek tük cesur profesörler de görülüyor. Bu kurumlarda olumlu ve yenilik getiren kararlar eksik değil. Elbette yanılmalar ve boş çabalar da öyle. Ne olursa olsun, ancak sosyalist bir iktidarın çözebileceği istekler ileri sürülürken bile, gerekecek kısa yada uzun çaba bilinçle göze alınmaktadır.

Üst yapı sorunları ile alt yapı sorunlarını tek bir savaş safında toplama düşüncesi örgütleniyor. Bu konuda karşılıklı *yanılmaların*, anlaşmazlıkların, töhmetlerin ötesinde, birleşme zorunluğu ağır basacak, örgensel itişler birleşmeyi sağlayacaktır kanıma göre.

Birkaç satırla özetlemeğe çalıştığım bu oldukça başdöndürücü olaylar, ister istemez her Türk'ün kafasında koskoca harflerle tek bir isim canlandırıyor:

TONGUÇ!

Evet Tonguç'un fakir Türk Köylü sınıfı için öngördüğü bütün kültür imecesi ilkeleri, bugün Fransız toplumunun içinde gümbür gümbür patlak vermiş bulunuyor.

Fransız toplumunun gelişim koşullarından gelen itişle, köy kültür imecesi yerine, kent ve köyü kapsayacak bir imece başlamış bulunuyor.

Kültür imecesinin devrimci Ortak Pazarı kurulacaktır.

Bizde ise artık köy enstitüleri değil, kent ve köy enstitülerinin yeni örgütleri üzerinde, Tonguç'ca bir düşünmenin, fakat uygulamada yeni koşulların gereklerini yerine getirmenin zamanıdır. *Hem de acele.*

Yoksa 40 yıllarında Türkiye'de atılan bir devrimin tohumları başka yerde gelişip yeşerecek, yeni çağın önünde sil baştan seyirci kalacağız.

Oysa ki, bu alanda, hiç bir memlekette bulunmayan, öğrenci - eğitimci birliğini yaşamış binlerce kişilik Tonguç'çu bir kadro var.

Che'nin ölümü ve son satırları

MARIO TERZAN
— Che'nin katili —

Küba'dan ayrılışından kısa bir süre önce Buenos Aires'teki ailesine gönderdiği mektubunda Che Guevara şöyle diyordu :

«Özgürlüklerine kavuşmak isteyen uluslar için tek yolun silâhlı mücadele olduğu inancındayım. Bu inancımdan vazgeçmek eğiliminde de değilim. Bir çokları beni maceraperest olarak nitelendirir. Aslında da öyleyim. Fakat, bir başka çeşidi... Doğru bildiğim yolda canımı esirgemem. Sanırım ölümüm de bu yolda olacak. Ölümü arıyor değilim, fakat ihtimaller hesabı sonucu, ortaya bu çıkıyor. Bana öyle geliyor ki, bu size son mektubum olacak.

Son bir defa daha kucaklarım hepinizi...

CHE»

Gerçekten de, bu, Che'nin ailesine yolladığı son mektup olmuştur. Che'nin Küba'dan ayrıldığı 1965 Ekim'inde açıklandıktan sonra hangi ülkeye gittiği bütün dünyada merak uyandırmış, bu arada Afrika'ya yada Vietnam'a gittiğine dair çeşitli söylentiler çıkmıştır. Hattâ, Amerikan CIA Teşkilâtı daha da ileri giderek, Che'nin Fidel Castro ile aralarında çıkan bir anlaşmazlık sonunda öldürüldüğü dedikodusunu yaymış, onun yeni ihtilaller hazırlamak üzere Güney Amerika topraklarında yeraltı faaliyetine giriştiği açıklanınca da bir CIA yetkilisi, **«Evet, yerin altına geçti, şimdi iki metre toprak altındadır...»** demiştir.

Che'nin etrafındaki esrar perdesi, nihayet 1967 Nisan'ında kısmen aralanmıştır. Bolivya'da gerilla hareketlerinin şiddetlendiğine dair haberler birbirini kovalarken, Ernesto Che Guevara'nın Havana'da toplanan Asya, Afrika ve Amerika Halkları İşbirliği Teşkilâtı Konferansı'na gönderdiği mesaj, 16 Nisan 1967 günü açıklanmıştır.

Castro ile aralarında ihtilaf olduğuna dair söylentilerin asılsızlığını da meydana çıkartan bu mesajını Che ölüme meydan okuyarak şöyle bitiriyordu :

«Ölüm nereden ve nasıl gelirse gelsin... Savaş sloganlarımız kulaktan kulağa yayılacaksa ve silahlarımız elden ele geçecekse ve başkaları mitralyöz sesleriyle ve de savaş nâralarıyla cenazelerimize ağıt yakacaksa, ölüm hoş geldi, safa geldi!»

Küba'dan ayrıldıktan sonra Che'nin hangi tarihlerde hangi ülkelere gittiği kesinlikle bilinmemektedir. Bilinen tek şey, Che'nin kimliğini gizlemek için sakalını kestiği, saçlarını kısalttığı ve kendisini etrafa Ramon Benitez Fernandez adında Uruguay'lı bir tüccar olarak tanıttığıdır.

Sierra Maestra'daki gerilla savaşını tekrarlamak için uygun bir yer arayan Che Guevara, nihayet 1966 Kasım'ında aradığı yeri Bolviya'nın Ând dağlarında bulmuştur.

Küba'lı yardımcılarıyla birlikte seyahat eden ve yanında büyük miktarda para bulunan Che, gerilla mücadelesine Ând dağlarında devam etmeyi kararlaştırdıktan sonra burada bir çiftlik satın almış ve orayı kısa zamanda bir gerilla kampı haline getirmiştir.

Che bu kampta gerilla hareketini organize edip adamlarını gizli gizli yetiştirirken beklenmedik bir olay, kendisini vaktinden önce silahlı çatışmaya sokmuştur. Beraberindeki Küba'lı teğmenlerden biri 1967 Mart'ında hiç gereği yokken bir hükümet devriyesiyle çatışmış ve bir kaç askeri de öldürmüştür.

Oysa, daha sonra hükümet kuvvetlerinin eline geçen bir adamının itiraf ettiğine göre, Che, Bolivya Hükümeti'ni devirmek için on yıl sürecek bir mücadele planlamış bulunuyordu. Bu beklenmedik olaydan sonra Che'nin kuvvetleriyle hükümet kuvvetleri arasında mücadele vaktinden önce patlak vermiştir.

Che'nin gerila kuvvetleriyle Barrientos Ordusu arasındaki çatışmalar zaman

CHE'NİN HAYATTAKİ SON FOTOĞRAFI
— Bolivya dağlarında emperyalizme karşı savaşıyordu —

zaman tekrarlanmış ve nihayet 1967'nin Ekim ayında efsanevı ihtilalci, La Higuera'da tuzağa düşürülmüştür.

Gerillacılar son olarak 28 Eylül günü La Higuera'ya üç kilometre mesafede Barrientos Ordusu ile çatışmalar ve bu çatışmada arkadaşları Coco Peredo'yu kaybetmişlerdir. Bundan sonra Guevara ve arkadaşlarının bulunduğu bölgeye büyük sayıda kuvvet sevkedilmiştir. Barrientos Hükûmeti de, Che'nin yakalanmasının an meselesi olduğunu Amerikan ajanslarına bildirmiştir. Gerillacıların etrafındaki çember 8 Ekim'e kadar daralmağa devam etmiştir.

Bu en kritik zamanlarda dahi Che, hatıra defteri tutmayı ihmal etmemiştir. Yakalandıktan sonra Barrientos kuvvetlerinin eline geçen defterinin son sayfalarında, okunabildiği kadarıyla, şu satırlar yer almaktadır :

7 Ekim

«Gerilla teşkilâtını kurduğumuzdan beri tam on bir ay geçti... Bu süre içinde hiçbir ciddi aksilik olmadı...»

«Bugün saat 12'20'de ihtiyar bir kadın keçilerini otlatmak üzere otlağa götürürken bizim bulunduğumuz boğaza girdi. Orada kamp kurmuş olduğumuz için kadını tutukladık. Düşman askerleri hakkında pek bilgi vermedi. Sorularımıza, uzun zamandanberi bu civarda olmadığını, hiçbir şey bilmediğini söyleyerek cevap verdi. Kendisinden sadece yollar hakkında bilgi alabildik. Kadının verdiği bilgiye göre, Higueras'tan bir fersah, Jagüey'den bir fersah ve Pusara'dan da altı fersah uzakta bulunuyoruz. Saat 13.20'de Aniceto, ihtiyar kadının evine gitti. Kızlarından biri yatalakmış. Kendisine konuşmaması için 50 Pesos verdiler. 17 gerillacı o bölgeyi terkederek mehtap altında yola koyulduk. Tehlikeli bir yürüyüş... Dere boyunca izler bıraktık. Etrafta eve benzer bir şey görünmüyor... Patates tarlaları hep aynı dereden açılan kanallarla sulanıyor. İki paramos (bitki kaplı tepe) arasında ilerliyoruz...»

«Düşman ordusu, bizim 250 kişilik kuvvete sahip bulunduğumuzu sanıyor...»

Che Guevara'nın ölümünden önce kaleme aldığı son satırlar işte bunlar... Yukarıda da görüldüğü gibi arada bir çok kelimeler ve cümleler fotokopide okunmadığı için yazıları tam anlamıyla anlamak mümkün olamıyor. Ancak Che'nin de belirttiği gibi Bolivya'daki gerilla hareketi kritik bir safhaya girmiştir.

8 Ekim gecesi uzun bir yürüyüşten sonra Che ve arkadaşları sabaha kadar bir patates tarlasındaki büyük bir incir ağacının altında dinlenmeğe karar vermişlerdir. Ancak Che ve arkadaşlarının gelişini, tarlada tohumlarını beklemekte olan bir köylü görmüş ve derhal La Higuera'ya giderek oradaki hükümet kuvvetlerinin komutanı Yüzbaşı Gary Prado'yu haberdar etmiştir.

Hiçbir şeyden haberleri olmayan Che ve arkadaşları patates tarlasında sâkin bir gece geçirmişlerdir.

Sabah Barrientos kuvvetleri, gerillacıların etrafında tuzaklarını kurmuşlardır. Dört manga derenin karşı tarafına, iki manga da Rio Grande'ye giden yolun ağzına yerleştirilmiştir. Ayrıca dört top ve bir Browning makineli tüfek, Che ve arkadaşlarının kampına tevcih edilmiştir.

İlk çatışma öğle üzeri saat 1'de, derenin tam La Higuera'ya giden yolla kesiştiği noktada başlamıştır. Yol abluka edilmiş olduğundan gerillacılar için dereboyunu izleyerek Rio Grande'ye ulaşmaktan başka çıkış yolu kalmamıştır.

Yirmi dakika sonra ikinci çatışma olmuş ve 15 dakika kadar sürmüştür. Bu çatışmada hükümet kuvvetlerinden dört kişi ölmüş, sonra ortalık âsap bozucu bir sessizliğe bürünmüştür.

Nihayet saat 3'te, gerillacıların geceyi geçirdikleri patates tarlasına bombalar, makineli tüfek mermileri, elbombaları yağmaya başlamış, toprak hallaç pamuğu gibi atılmıştır. Bu cehennemi bombardımandan sonra Çavuş Huenca komutasındaki bir birlik Rio Grande yolundan boğaza girmiştir.

Bu çatışma sırasında «**Raman**» takma adını taşıyan Che Guevara bacağından yaralanmış ve Willy adındaki yoldaşının desteğiyle sürüklenerek, bütün çıkış yolları kapanmış olan bu cehennemden tepeyi aşarak kurtulmak üzere teşebbüse geçmiştir. Yoldaşlar da, yaralı olan Che'nin kurtulabilmesi için dikkati başka tarafa çekmek üzere düşman üzerine yaylım ateşi açmışlardır. Fakat, Che'nin tepeye tırmanması çok zor olmuştur. Çünkü, Che bacağından yaralandığı gibi o anda bir astım krizi de geçirmektedir. Bu yüzden bir an için durmuştur, o sırada Willy de bir isabet almıştır. Ateş teatisinden sonra elleri kan içinde tırmanmaya devam etmişler, fakat iki yaralı insan daha üç metre tırmanmadan dört düşman askeri tarafından sarılmışlardır. Che'nin kaçabilmesini sağlamak için Willy tekrar silaha sarılmışsa da bu da netice vermemiştir.
tir.

İki kişinin yakalandığını görür görmez, topçu ateşesini idare etmekte olan Yüzbaşı Gary Prado koşarak olay yerine gelmiş ve Che'nin daima yanında taşıdığı resmini çıkartarak karşısındaki yaralı insanla karşılaştırmıştır. Sonra Che'nin elinde yara olup olmadığını kontrol etmiş ve neticede Ramon adındaki bu gerillacının aslında Che olduğuna kesin kanaat getirmiştir.

Che'yi esir alan Yüzbaşı Prado, o andaki hislerini sonradan şöyle açıklamıştır : **«Karşımdakinin Che olduğunu öğrenince tek kelimeyle şoke olmuştum!»**

Bundan sonra Yüzbaşı Prado'nun görevlendirdiği beş asker Che ile arkadaşının bileklerini bağlamışlar ve yakıcı güneşin altında tam üç saat bekletilmişlerdir. Che'nin yakalanmasından beş dakika sonra durum Vallegrande'daki 8. Tümen Komutanı Albay Joaquin Zenteno Anaya'ya **«500 canzada»** diye şifreli olarak bildirilmiştir. Şifrede 500 rakamı **«Che»**, canzada kelimesi ise **«yakalandı»** anlamına gelmektedir.

Che, güneş altında bekletilirken yeni bir astım krizi geçirmiştir. Gün ba-

Bolivya'nın başlıca halk düşmanları: General Ovando, Albay Zenteno, Teğmen Espinoza... (soldan sağa)

Guevara'nın hayatı ve hatıraları

- 10 -

Derleyen : Mekin GONENÇ

Che tarafından suratına tükürülen Amiral Hugaterche (solda), Che'yi yakalayan birliğin komutanı Yüzbaşı Prado (ortada) ve Che'nin arkadaşları Willy ile El Maestro'yu öldüren Çavuş Huanca (sağda).

tarken Barrientos'un askerleri, esirlerini La Higuera'ya getirmişlerdir. La Higuera kerpiç evlerden kurulu ve 400 nüfuslu bir köydür. Köyün meydanında iki odalı bir okul binası vardır. Odalardan birine Che, diğerine ise Willy hapsedilmiştir.

Yakalanışından sonra Che'yi ilk gören yüksek rütbeli subay Albay Selich olmuştur. Bu arada, askerler Che'nin beraberinde bulunan bütün eşyasını paylaşmışlardır. Hattâ bu yüzden aralarında kavga çıkmıştır. Che'nin oğluna hediye etmek için aldığı gümüş kol düğmesine de Teğmen Perez elkoymuştur.

Teğmen Espinoza ise, Che'nin tüttürmekte olduğu pipoya göz koymuş ve büyük bir hışımla içeri dalarak suçlarından yakalayıp ağzından pipoyu çekip almıştır. Espinoza bununla da kalmamış, **«Che denen adam sensin ha?»** diyerek kendisiyle alay etmeye kalkmış, bunun üzerine Che bir tekme savurarak uşak ruhlu teğmeni yere yıkmıştır.

Bu sırada Albay Selich içeri dalmış Che'yi sorguya çekmek istemiş, fakat hiçbir cevap alamamıştır.

Ertesi gün Che, okulun 22 yaşındakı yeşil gözlü esmer kadın öğretmeni Julia ile konuşmak istediğini bildirmiştir. Kendi ifadesine göre Julia, başlangıçta bir zalimle karşı karşıya geleceğini düşünerek konuşmak istememiştir. Konuşmadan sonura Julia'nın Che hakkındaki düşünceleri tamamen değişmiştir. **«Çünkü, karşımda bir zalim değil, hoş bir insan vardı. Ama yine gözlerine bakmağa cesaret edemiyorum»** demektedir. Julia.

Che ile Julia arasında kısa bir konuşma geçmiş, okulun perişanlığına işaret eden Che **«Biliyor musunuz, Küba'da böyle bir okula asla rastlayamazsınız. Bu okuldan çok bir hapishane hücresine benziyor. Köylü çocukları burada nasıl okuyabiliyor? Böyle bir okulda eğitim yapılamaz»** demiştir.

Julia, **«Burası fakir bir ülke»** diye karşılık verince de aralarında şu konuşma geçmiştir :

«Ama iktidardakilerin, askeri liderlerin lüks arabaları, her şeyi var, değil mi? İşte biz bunlara karşı savaşıyoruz.»

«Bolivya'da çarpışmak için çok uzaklardan geldiniz değil mi?»

«Ben bir ihtilalciyim, benim için her yer birdir.»

«Ama buraya bizim askerlerimizi öldürmeye geldiniz...»

«Savaş bu... Ölmek de, öldürmek de; kazanmak da, kaybetmek de vardır...»

Öğle üzeri Che, Julia'yı tekrar görüşmek için çağırtmış, fakat bu defa genç öğretmen, ihtilâlciyle bir daha karşı karşıya gelmekten çekinmiştir. Bu çekingenliğine sonradan pişman da olmuştur. Çünkü, artık öldürüleceğini anlayan Che'nin kendisine önemli bazı şeyler söylemesinin mümkün olduğunu neden sonra o da farketmiştir.

Bu sırada bir helikopterle Bolivya'nın kuvvetli adamı General Ovando, General Lafuente, Albay Zenteno, Amiral Hugaterche ve bir CIA ajanı olan Gonzales La Higuera'ya gelmişlerdir. Önce, Che'yi esir alan askerlere mükafat dağıtan generaller, daha sonra esirleri sorguya çekmek istemişlerdir. Ama Che, onların da sorularını cevaplandırmayı reddetmiş, hattâ kendisini sıkıştıran Amiral Hugaterche'nin suratına tükürmüştür.

Sorgudan bir şey elde edemeyeceklerini anlayan Ovando, Hugaterche ve Gonzales, yemek yedikten sonra saat 12.30'da La Higueara'dan ayrılmışlar ve giderken de Che'nin öldürülmesini emretmişlerdir.

Bu arada Che'nin gerillacı arkadaşlarından **«El Maestro»** diye tanınan Benjamin de yakalanarak köye getirilmiş ve Willy'nin yanına hapsedilmiştir.

Saat 1 sularında ayağa kalkarak duvara yaslanmış olan Che, dışarıdan bazı konuşmalar duymuşlar. Askerler aralarında tartışmaktadırlar :

«Ben de gelmek istiyorum.»

«Önce ben gireceğim.»

«Sen Willy ile Maestro'nun icabına bak...»

Che, artık ölüm anının geldiğini anlamıştır.

Nihayet kapı açılmış ve Çavuş Mario Terzan elinde bir M2 karabina olduğu halde içeri dalmış ve Che'ye **«Otur»** diye seslenmiştir. Che, kendisine **«Nasıl olsa öldüreceksin... Ne gereği var?»** diye karşılık vermiş, fakat işlediği büyük cinayetin ağırlığı altında iyice hırçınlaşan Terzan tekrar **«Hayır, oturacaksın!»** diye bağırmış ve hemen ardından silahını Che'ye yönelterek ateş etmiştir. İsabet alan Che derhal cansız yere yığılmış, duvarda da yumruk büyüklüğünde iki delik açılmıştır. Daha sonra Teğmen Perez içeri girerek yerde yatan Che'nin boynuna ateş etmiştir. Onu dışarıda sabırsızlıkla bekleyen diğer askerler izlemiş, Che'nin bacaklarına ateş etmişlerdir. Ateş seslerini duyan bitişik odadaki Willy, **«Onu öldürürdünüz. O öldükten sonra bana da ölüm vız gelir»** diye bağırmış, bunun üzerine Çavuş Huenca içeri dalarak Willy ile El Maestro'nun da işini bitirmiştir.

Bu vahşice cinayetler işlendikten sonra silâh seslerini duyan köylüler birer birer olay yerine gelerek kanlar içindeki Che Guevara'yı görmüşlerdir. Bu arada bir kadın su getirerek Che'nin yüzünü temizlemiştir. Daha sonra kendisiyle konuşan bir gazeteciye bu kadın, **«O anda o kadar güzeldi ki, tıpkı İsa'ya benziyordu»** demekten kendini alamamıştır.

Bundan sonrasını herkes bilmektedir. Che'nin henüz sıcaklığını koruyan cesedi, bacaklarından bir helikopkoptere asılmış ve Amazon Nehri'nin üzerinden uçurulup Vallegrande'deki «Senor Maltas Hastahanesi'ne getirilmiştir. Hastanede *Che'nin* vücuduna tam bir kilo formaldehit şırınga edilmiş, daha sonra cesedi orada biriken gazetecilere, filmcilere, televizyonculara teşhir edilmiştir.

Che'nin cesedi ne olmuştur?

Barrientos'a göre gömülmüş, General Ovando'ya göre yakılmıştır. Ama bilinen bir şey varsa, Senor Malta Hastahanesi'nde ceset yakabilmek için gerekli düzenin olmadığıdır.

İster yakılmış, ister gömülmüş olsun, Che'nin cesedi artık ortada yoktur. Geriye sadece elinden kesilip mumyalanmış iki parmakla, yakalandığı sırada ele geçirilen hatıra defterinden alınmış fotokopiler kalmıştır.

Evet, Che'nin cesedi ortadan kaldırılmıştır. Ama Che ortadan kaldırılabilmiş midir?

Hayır...

Bu «hayır» ın nedenini, Che'nin mücadele arkadaşı Fidel Castro şöyle açıklamaktadır.

«Sömürücüler, bu gerillacıyı savaşta öldürdükleri için zafer naraları atıyorlar. Ama bilmedikleri yada bilmek istemedikleri bir gerçek var ortada. Saf dışı ettikleri bu insan, savaşçılardan sadece bir tanesiydi.

Onun savaş sloganları sadece bir kulağa değil, milyonlarca kulağa erişmiştir. Onun elindeki silahı almak için bekleyen bir değil, milyonlarca el vardır.

O bizlere, devrimci düşüncelerini, devrimci üstünlüklerini bıraktı. Bize kişiliğini, isteklerini, çalışma ruhunu, sağlamlığını bıraktı. Che örneği, halkımız için ideal bir model olacaktır.

Gelecek kuşakların nasıl olması gerektiğini anlatmak istiyorsak, hiç tereddüt etmeden, «Che gibi olsunlar» diyeceğiz.»

(S O N)

...VE EFSANEVİ DEVRİMCİNİN CESEDİ

— Vücudu ortadan kaldırılsa da mücadelesi durmayacak —

AP Muş Milletvekili Kâmil Özsarıyıldız'ın tecavüzüne uğrayan genç kızlar, Özsarıyıldız kaçarken «Kaçıyor, tutun...» diye bağırıyorlar (altta); Kızlara sarkıntılık edip Atatürk Bulvarı'nı karıştırdıktan sonra otomobile binip kaçmak isteyen AP Milletvekili Özsarıyıldız kendisine engel olmak isteyenlere bıçak gösterirken (sağda).

Bir AP milletvekili kızlara nasıl saldırdı?

GEÇEN hafta Çarşamba günü, Başkent Ankara-ya aralıksız yağmur yağmıştı... Atatürk Bulvarı, ancak akşam üzeri yağmur ara verdikten sonra vükünü almaya başlamıştı...

Bakanlıklarda, Bulvar Palas'ın kapısından sallana sallana kır saçlı, kara gözlüklü bir adam çıktı. Üzerindeki elbisenin iyi bir terzi elinden çıktığı belliydi.

Belliydi amma, haftalardır ütü görmediği de hemen göze çarpıyordu... Sağ elinin ayası ile ağzını sildi ve saatına baktı... 17.35'di... Kızılay'a doğru yürüdü.

Kır saçlı, kara gözlüklü, iri yapılı, güçlükle yürüyen adamın adı Kâmil Özsarıyıldız'dı. Ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümünün 90'ıncı sayfasındaki resminin altında şunlar yazıyordu:

«Kâmil Özsarıyıldız. MUŞ (A.P.). Kayseri, 1920 - Lise - Az Fransızca - Evli, 3 çocuk - Ticaret - İnşaat müteahhidi - Kayseri A.P. İl Başkanı».

Çocukları yaşında

Özsarıyıldız, karşıdan gelen iki genç kıza doğru yürüdü. Tam karşılarında durdu. **«Yavrular nereye böyle?»** dedi. Kızlar şaşırmıştı. Geçip yürümek istediler, geri dönmeyi düşündüler, şaşırmışlardı tüm. **«Ne olan or..., herkese şapur-şupur bize yarabbi şükür mü? Pis komünistler.. Ulan siz bana yüz vermeyecek adam mısınız?»** Ayakta güçlükle duran ve dediğini bilmeyen adamın üzerlerine geldiğini gören kızlar paniğe uğramışlardı. Çığlık çığlığa kaçıştılar... Yoldan geçenler durmuş, çığlıkları duyanlar koşup gelmişti... N. S. ve J. A. adlı kızlar kaçışırken, çantalarını ve kitaplarını atıvermişlerdi.

Özsarıyıldız, çıldırmış olabilirdi. Çünkü, kaçan kızları kovalamaya başlamıştı. N.S.'yi bileğinden tutup sertçe çekmiş, vurmak için elini kaldırmıştı.

Elini indirememişti, çünkü bir gencin mengene gibi parmakları kolu havada yakalamıştı. Genç adam kızlara sormuştu:

— **«*Neyiniz olur bu adam sizin?*»** Kızlar **«Hiçbir şeyimiz olmaz. Evimize gidiyorduk, önümüze çıktı. Önce lâf attı, sonra elle sarkıntılık etmek istedi, Sonra da dövmeye kalktı...»**

Adalet Partisi Muş Milletvekili *Kâmil Özsarıyıldız'ın çevresi* sarılıvermişti. Bir ilâç firmasında çalışan Tümer Öngen ile Tercüman gazetesi Stajiyer muhabiri Hüseyin Canpolat, A.P. Milletvekiline davranışının doğru olmadığını hatırlatmak istemişlerdi. Fakat, Milletvekili önce her ikisini de bir güzel kalaylamış, ardından da cebinden küçük bir bıçak çıkararak savurmaya başlamıştı. Artık ok yaydan çıkmış ve Atatürk Bulvarı karışmıştı.

A.P. Milletvekili bir otomobile binip kaçmak istiyor, fakat halk engel oluyordu. Bir yandan üzerine gelenlere bıçağını gösteren A.P. Muş Milletvekili Kâmil Özsarıyıldız, bir yandan da **«Bu memleketin anasını... - Alçaklar bırakın beni, Moskof uşakları.**

O... çocukları. Ben ne istersem yaparım. Ben milletvekiliyim ulan. İstersem seni de döverim, istersem öldürürüm, benim masuniyetim var...» diye nara atıyordu.

Karakolda ayna var

A.P. Muş Milletvekili Kâmil Özsarıyıldız güçlükle Çankaya Emniyet Âmirliğine götürülmüştü. Fakat, *sarhoş milletvekilini* otomobilden indirmek mümkün olamamıştı. Polislere hakaret eden Milletvekili, Çankaya Emniyet Âmirliğinde bağırmıştı:

— **«Siz kimsiniz ulan. Çağırın bana Nakiboğlu'nu. Gelsin yanıma *onunla konuşayım ben. Siz* kimsiniz lan, cinsiniz, cibiliyetiniz nedir, şecereniz nedir?»**

Gençlerden biri **«Sus artık be. Herkese alçak diyorsun. Sen alçaklık nedir bilir misin?»** demiş ve şu cevabı almıştı Milletvekilinden:

— **«Ben üniversiteye gitmedim. Ne olduğunu bilmiyorum alçaklığın. Ama galiba alçaklığın bir ucu Moskova'ya, bir ucu da Çin'e gidiyor...»**

Tartışma, Çankaya Emniyet Âmirliğinde şunları söylemişti: çekken, duruma Emniyet Âmiri Sabri Timur el koymuştu. Timur, A.P. Muş Milletvekilini odasına aldıktan sonra, dâvacıların adreslerini almış, fakat bütün aramalara rağmen(!) tecavüze uğrayan iki kızı bulamamıştı.

Olaya tanık olanlardan Hüseyin Canpolat, Çankaya Emniyet

AP. Milletvekilinin tasallutundan gençler tarafından kurtarılan kızlar perişan halde evlerine dönüyorlar

ÖZSARIYILDIZ

— Ben milletvekiliyim ulan! —

Âmirliğinde şunları söylemişti:

— «Olay yerine geldiğimde Sarıyıldız, sarkıntılık ettiği kızlara «Vay O....» diyordu. Bu arada sarkıntılığa uğrayan kızların erkek arkadaşları, A.P. Milletvekiline yaptığının doğru olmadığını söylüyorlardı. Sarıyıldız bunun üzerine «Böyle memleketin anasını avradını.....» dedi. Dayanamadım, kendisinin Milletvekili olduğunu da o sırada bilmiyordum. «Ayıp değil mi, memleketten ne istiyorsun?»

dedim. Bunun üzerine, daha da köpürdü ve «Sen ne karışıyorsun? Or.... çocuğu» dedi. Başka küfürler de sıraladı. Kendisinden şikâyetçi olduğumu da söyleyince bir taksiye atlayıp kaçmak istedi. Bana bıçağını çekti ve salladı. Bıçak taksinin kapısına geldi. Bu sırada iki polis memuru olay yerine yetişti. Şikâyetçi olduğumu söyledim. Polisler, kendisini karakola dâvet ettiler. «Ben milletvekiliyim gitmem» dedi. Fakat dinlemediler. Çankaya Emniyet Âmirliğine getirdiler. «Emniyet Genel Müdürü ile konuşacağım» dedi. Başka bir odaya çekildi. Benimle tanık olan Tümer Ongen'in ifadesi alındı. A.P.'li milletvekili ise salıverildi...»

Amerikan sömürüsüne karşı Türk işçisinin grevi

1954 yılından beri Türkiye'de faaliyet gösteren Foster Wheeler adındaki Amerikan Şirketi'nin Ankara'daki Mühendislik Bürosu'nda çalışan Türk personeli önceki hafta, işveren Türk kanunlarını tanımadığı ve işçi haklarını vermediği için, greve gitmişlerdir.

Foster Wheeler, yabancı ülkelerde faaliyet gösteren bütün Amerikan kumpanyaları gibi, az zamanda çok kazanç sağlamayı kendisine amaç edinmiş komisyoncu bir firmadır. Hayat sahası, bu amacı gerçekleştirmeye uygun olan Ortadoğu ülkeleridir. Şimdiye kadar Türkiye'de ve bu ülkelerde çevirdiği işlerde Foster Wheeler Şirketi, bugün Avrupa ve Amerika'da çalışma hayatının tabiî ve vazgeçilmez unsuru olan sendika düzenine daima karşı çıkmıştır.

Üretici olmayan, sadece komisyonculuk yapan bu firma, hâlen Yapı İş Sendikası'nın greve gittiği Ankara'daki Mühendislik Bürosu'nda da bu zihniyetini sürdürmektedir. Petrokimya tesisleri kuruluşunda hemen hemen bütün işi yapan Türk işçisi, Türk teknisiyeni ve Türk mühendisi olduğu halde, Foster Wheeler Şirketi, Türk emekçisinin sırtından komisyon almaktadır.

Foster Wheeler'in uzman diye getirdiği teknik yetersizlikleri sabit beş on devşirme ecnebi personelin kendilerini birer patron olarak görmeleri, Türk işçi ve teknisiyenlerine karşı her türlü baskı metodları ile kendi kaprislerini kabul ettirmek istemeleri ise ayrı bir problem olmuştur. Yapı - İş Sendikası, bu yüzden her sendika örgütünün tabiî unsuru olan DİSİPLİN KURULU müessesesinin kurulmasını aylardan beri istediği halde, Foster Wheeler Şirketi'nin inatçı direnişiyle karşılaşmıştır.

Foster Wheeler, çıkarcı ve keyfî tutumunu son günlerde daha da ileriye götürmüş, Ankara Mühendislik Bürosu'na aldığı elemanlarına, iş sözleşmesini, işe giriş tarihinde değil de, aradan bir yıl geçtikten sonra ve eski tarihle imzalatmış, buna karşılık o tarihte henüz çıkmamış bulunan bir kanuna yaptığı atıfla, cidden rastlanması güç bir gariplik örneği vermiştir.

Fakat asıl üzücü olan nokta, bir Türk iktisadî devlet teşekkülü olan PETROKİMYA Genel Müdürlüğü'nün bir kısım elemanlarının da, bu çıkarcı Amerikan firması ile elele vererek grevi baltalama hareketine girişmesidir. Yapı İş Sendikası'nın açıkladığına göre, PETKİM elemanlarınca hazırlanmış olan grev baltalayıcı beyannameler yine PETKİM elemanlarınca evlere dağıtılmıştır. Grev yapan mühendis ve teknisiyenlerin masaları kırılmış, içinden çıkarılan projeler tamamlanmak ve kanunsuz olarak tatbik edilmek üzere dışarı kaçırılmak istenmiştir. Grev gözcüleri, grev kıran bu PETKİM elemanlarından Etüd Proje Müdürü Y. Mühendis Şener Aral, Müdür Muavini Y. Müh. Doğan Eltutan, Y. Müh. Mustafa Işık, Y. Müh. İbrahim Uzunca'yı suçüstü yakalayarak adalete teslim etmişlerdir.

Grev yapan teknisiyen ve mühendisler yayınladıkları bildiride **«Aylardan beri en iyi niyetlerle işvereni toplu sözleşme masasına oturtmaya uğraştık. İşveren Foster Wheeler firmasının çıkarcı tutumu bizi greve itti. Kararlıyız, sonuna kadar direneceğiz. Ne gözdağı, ne jurnalciler, ne eşkiya metodları bizi yolumuzdan döndüremeyecektir. Bilâkis, her zaman olduğu gibi bu defa da zorbaların sonu hüsran olacaktır.»** demektedirler.

Petkim yöneticilerinin ilgisizlikleri ve yanlış tutumları yüzünden, Yarımca Şantiyesi'nin beyni olan Ankara Mühendislik Bürosu'nda gelişen grev hareketi, Türk Hükümeti'ni her ay en azından 100 Milyon lira zarara uğratacaktır.

AMERİKAN İŞYERİNDE GREV
— Foster, ikinci Morisson olamazsın! —

Elmalı'da neler oluyor?

ELMALI olaylarının nedenini araştırırken 1953 lere kadar gitmek gerekir. Elmalı'nın Bayralar köyünde, kurutulan bir gölün arazisine birkaç ağa sahip çıkmak istemişlerdir bu yıllarda. Oysa göller de, ormanlar, nehirler, yollar gibi «âmme emlâki» sayılmakta ve hazineye ait bulunmaktadır; hiçbir şahsın mülkü, tapulu malı olamaz.

Ağaların birtakım belgeler ileri sürerek göl arazisine el koymak istemelerine karşılık, çevrenin yoksul ve topraksız köylüleri de burayı ekip biçmeğe başlamışlardır. İdareciler, ağaların nüfuzu ile köylünün bu topraklara müdahale etmemesi yolunda bir karar almışlarsa da bu karar, köylünün başvurması üzerine Danıştay'ca (tehir-i icra kararı ile) durdurulmuştur. İkinci bir karar veren Danıştay kendisini yetkisiz görmüş ve bundan sonra Bayralar köyünün toprak sorunu hukuken askıda kalmıştır.

Köylüler ağa baskısına karşı koyarak araziyi işlemişlerdir ama geçenlerde ağaların biçer-döverleri, jandarma kordonu altında bir gecede insan boyu ekinleri yerle bir edivermiştir. Ve jandarma ile köylü çatışmış, 73 kişi Elmalı'ya getirilip nezaret altına alınmış. 30'u yirmidört saatlik sorgudan sonra serbest bırakılmış, öbürleri nezarette alakonulmuştur. Jandarma'nın çatışma sırasında silâh ve dipçik kullanması, birçok köylünün yaralanmasına sebep olmuş, nezarete alınanlar karakolda da dayak yemiş, doktora muayene olma istekleri reddedilmiştir. Çoğu kadın olan 43 kişilik köylü grubu yaralı, aç ve susuz bekletilmişlerdir.

Artık yoksul köylü olaylardan sonra jandarmanın terkettiği tarlalarda bütün emeğinin ve geçim kaynağının elden gittiğini göre göre, çaresizlik içinde nöbet tutmaktadır. Karakoldaki yakınlarını görmeğe Elmalı'ya gidenler ise burada başıboş, aç, bitkin, çaresiz dolaşmaktadır. Bu arada çeşitli araçlara bindirilmiş olan bir komando birliği ağır makineli tüfeklerle, başka askerî araçlarla donatılmış olarak alarm düdükleri çala çala Elmalı'ya girmiş, kışla'da konaklamaya başlamıştır. Halkı sindirmek için başvurulan bu tedbir, ilçede tam bir terör havası estirmiştir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden incelemeler yapmak üzere Elmalı'ya giden 40 öğrencinin köye girip inceleme yapmaları dahi jandarma tarafından yasaklanmıştır. AP.'liler ise, sadece bilimsel inceleme amacı ile gelmiş olan öğrencilere taş ve sopalarla saldırmışlar, on kadar öğrenciyi çeşitli yerlerinden yaralamışlardır. Polis olayları yatıştırmağa çalışmış ve öğrenciler hemen Antalya'ya geri dönmek zorunda bırakılmışlardır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı da Elmalı olaylarını protesto eden bir bildiri yayınlamıştır.

Son haberlere göre, AP'li ağaların hazırladıkları senaryo devam etmektedir. Son bilânçoya göre 10 kişi yaralı, 26 kişi tutukludur... Ağaların traktörleri köylünün ekinlerini imha etmeye devam etmektedir... Tutuklanan ve jandarma kurşunu ile yaralanan köylüler, can ve mal emniyetinden korktukları için çaresizlik içinde, eli-kolu bağlı ağaların traktörlerini seyretmektedir... İnceleme yapmak için giden öğrenciler tahrikçilikle suçlanmışlardır.. Antalya Valisi Nazmi Özyurt ise, Anadolu Ajansına verdiği demeçte ağalardan yana olduğunu ortaya koymuştur...

Köylü, artık ağa kapısında boğaz tokluğuna çalıştırılan bir köle olmaktan çıkmakta ve kendi haklarını her ne pahasına olursa olsun alınanın mücadelesini vermektedir. Ne ağa baskısı, ne jandarma dipçiği onu bu mücadelesinden alakoyamayacaktır. Elmalı olaylarına bir an önce çözümlenmesi gereken bir hukukî ihtilâf olarak bakmak ne kadar yanlışsa, «Ne İsa'yı ne Musa'yı darıltmamak» amacını güden, geçici çözümyolları arayıp bulmaya çalışmak da o derece yanlıştır.

Şimdiye kadar gördüğümüz örnekler daha da çoğalacak, bundan böyle buna benzer olaylar daha çok patlak verecektir.

Emekçiler iktidarına doğru ...

GÜZİN DİNO Paris'ten yazıyor

19 Mayıs 1968 (saat gece 1)

Şimdi Sorbonne'dan geliyorum; genel greve doğru giden işçilerden birçoğu «Quartier Latin»e gelmeye başladı. «Richelieu» amfisinde öğrencilerle konuşmaya gelenler var. Öğrencilerden biri, **«Biz devrimimizi bütün müesseselere karşı yapıyoruz. Sendika da bir müessesedir, onu da değiştirmek gerektir»** dedi. Yaşlı, beyaz saçlı bir işçi kalktı, **«ben kırk senedir sendikama bağlıyım, beni yetiştiren, bilinçlendiren odur»** dedi. Başka bir işçi, sendikacılığın tarihini, Fransız toplumuna sağladığı yararları saydı; bu kadar açık seçik bir ders, çoktandır bu kürsüden belki verilmemiştir; not tutanlar bile vardı. Genç bir asistan, sendika yönetiminde tam demokrasinin gerekliliği üzerine konuştu; bütün bu konuşmalar öyle ilginç, görülmemiş bir hava içinde olageliyor ki, öyle yepyeni bir ortam yaratıyor ki, sabaha kadar kalabilir insan orada; kalanlar da var... Her günkü yaşantının potasında pişmiş, eylemin içinden fışkıran düşünceler, inanmış kişilerin tartışması.. 13 Mayıstan beri 24 saat herkese açık olan **Sorbonne**, kuruluşundan beri tam ödevini sanki şimdi yerine getiriyor. Yüzyıllardan beri, böyle bir ilgiyi ve bu kadar büyük kalabalıkları bu kadar az günde kendine çekmemiştir belki de bu Üniversite.

22 Mayıs 1968

Gazete başlıkları **«Fransa felce uğradı»** diye yazıyor; garip bir felç... bir yandan da kaynıyor **Fransa**, hele **Paris** fıkır fıkır; ve artık kaynayan sadece **Sorbonne** ve öteki fakülteler değil, sadece fabrikalar ve Üniversite değil, halkın işgali altında olan binlerce örgüt, futbol federasyonundan psikyatri cemiyetine, yazarlar birliğinden masajcılara kadar her birlik, **«eylem komitesi»**ni kurdu ve herkes, her gün toplanıp, sabahtan geceyarılarına kadar, harıl harıl, komisyon komisyon çalışıyor ve reform projeleri sunuyor genel kurullara.. Üç haftada, nasıl bu hale geldik diye şaşıyor herkes, ama eylem bütün hızı ile ilerliyor...

23 Mayıs 1968

Odeon tiyatrosu dopdolu, halk taşmış, merdivenlerden aşağı meydana yayılmış; küme küme mitingler kurulmuş; bugün **Ascension bayramı** olduğu için, dükkâncılar, kapıcılar, her çeşitten küçük esnaf, grevci işçilere, öğrencilere karışmış, durmadan tartışıyor; kırmızı bayraklar, kara bayraklar arasından, tiyatronun pencerelerinden salkım salkım kızlar sarkmış, bu görülmemiş topluluğu seyrediyor; içerideki sahnede neler olup bitiyor bilmem ama, dışarıdaki sahne harika...

Bir kümede, yaşlıca kadınlar birbirlerine çatıyorlar; karnabaharın fiyatı söz konusu idi, bir adam, oradan **«ya balıklarımız»** diye haykırdı; **«kendi denizlerimizde tuttuğumuz balıkları tekrar denize döküyoruz ve Hollanda'dan pahalıya balık getiriyoruz!»**, **«Ya şarap konusu»** dedi ötekisi, onun üzerine kıyamet koptu; **«ortak-pazar»**, **«bu böyle yürümez»**, **«altına bağlanamaz ticaret konusu»**, **«insan çalıştığı kadar yer»**, filan derken, en çok konuşan bir bayan, oğlunun mühendis olduğunu ve yerine, bir düğmeye basılınca iş görecek olan bir makina konulacağını haber verdi ve buna asla razı olmayacağını bildirdi... Merdivenlerin üstünden aşağıya doğru, bir genç **«Tüketim toplumu»** üzerine konuşuyor... **Saint - Michel** bulvarından aşağıya doğru iniyorum... anlatılması zor, elektrikli bir hava var ortalıkta, görülmedik insanlar dolaşıyor; günlerdir toplanan çöpler sokmaya başlamış, yığın yığın çöp ortalık... ve nasıl oldu anlamadım, apartımana girip, beşinci kata vardığımda, dışarda kıyamet koptu; kimsenin hazırlamadığı, beklemediği, sadece bir polis kordonunun karşı köprüyü tutmasiyle başlayan bir nümayiş patlayıverdi meydanda.

Altıbuçukta başlayan bu sert çatışmalı nümayiş ertesi sabah saat dörde kadar sürdü; gene 11 Mayısta olduğu gibi bütün mahalle uyumadı bu gece, gene 200'e yakın yaralı, gene kaldırım taşları söküldü, bu sefer ağaçlar kesilip çöplerle barikatlar kuruldu; öğrenci başkanları yatıştırmaya çalışıyor..., radyo, durmadan durumu ayrıntıları ile anlatıyor... aşağıdaki dar sokaklardan koşuşma ve kovalama gürültüleri, camlar kırılıyor ve durmadan göz yaşartıcı bombalar patlıyor... çöp dolu tahta kasalar alev alıyor, itfaiye arabaları, sağlık yardım arabaları, binlerce kişinin hırslı bağırışları sabaha kadar geceyi dolduruyor..

24 Mayıs 1968

Öğleden sonra sokağa çıktığımda, **Bulvar Saint - Michel**, baştan aşağı etrafa savrulmuş çöpler, yanık tahta parçaları, kırılmış camlar, çeşitli paçavralar, tenekeler, konserve kutulariyle dolu; saat beşte, bütün kahveler, dükkânlar kapandı; öğrenciler, kimi toplu halde, elde kırmızı ve kara bayraklarla, bağırarak, türkü söyleyerek **Gare de Lyon'a** doğru gidiyorlar, ama herkes biliyor ki, akşam mahallelerine dönecekler. Saat sekizde konuşacak olan **De Gaulle'ü** dinlemek üzere, televizyonlu bir arkadaşın evine gidiyorum; yollar tıss... ılık güzel bir Mayıs akşamı ama garip bir tedirginlik akşamla beraber çökmüş ortalığa. Bir kapıcı kapısının önüne çıktı, başını öne doğru uzatmış, sanki havayı kokluyor; sakıncalı gözlerle etrafına bakıyor, karşı sahili gözetliyor... Gece saat 21 buçuğa doğru eve dönüyoruz, sokağımızın başına geldik ama eve giremedik; gene nasıl oldu bilmem, birden patladı çatışma; arka sokakların birinde, bir arkadaşın oturduğu otele ancak atabildik kendimizi ve gözlerimizden yaşlar boşanarak; yaşartıcı bombalar yaylım ateşi gibi... Birbuçuk saat, beş kişi, otelin penceresinden, tam önümüzde karargâh kurmuş 20-30 gencin polisle çatışmasını seyrettik; basketbol ayakkabıları, motosiklet miğferleriyle, kendilerine bir çeşit savaş üniforması düzenleyen gençler, oraya buraya koşuşuyorlar, atılan çeşitli yaşartıcı ve duman bombalarını yere düşer düşmez, patlamadan önce, kâh şüt çeker gibi, kâh delicesine elleriyle, geldikleri yere geri savuruyorlar; sonra oradan oraya arı gibi üşüşüyorlar; hele kırmızı süveterli, mavi pantolonlu bir kız var, ele başı... Bulvarın yukarısından hırslı isyan sesleri geliyor, oralarını göremiyoruz, ama meydan bomboş; ortasında bir adam duruyor; şaşıyoruz nasıl cesaret ediyor, neden bombalar ona doğru atılmıyor diye, belki sivil polistir, dedik; neden sonra bizim tarafa doğru yöneldiğinde anlaşıldı, meğer körkütük bir sarhoşmuş! Derken önümüzdeki kahvenin camları indi; yerden zehir gibi gelen bir duman bombası, bir öğrenci ayağına yedi ve çöktü oraya; hemen iki hasta bakıcı türeyiverdi bir köşeden, bir de küçük külüstür araba, üzerine bir kızıl haç işareti uydurulmuş, yüklediler öğrenciyi. Anlaşılan caddede gene barikatlar kuruluyor, çünkü polisler hücuma geçtiler; siyah kalkan, siyah mihver, siyah muşambalar, bomba torbaları, uzun sopaları ile korka korka ve korkunç ilerlediler... bir süre için boşalan sokağa fırlayıp koşa koşa eve attık kendimizi.

Sabah üçe kadar, öyle bombalar patlatıldı ki, korkutucu hücum bombaları imiş bunlar, gerçekten de **Paris** yıkılıyor sanır insan; camları açıyoruz sarsıntıdan kırılmasın diye. Tepedeki taraçadan, **Pont-Neuf**'den gelen nümayişçileri görüyoruz, **Akademie Française**'in önünden bir alev yükseliyor. **Saint-Michel** köprüsünden ve **Petit-Dont'**dan akın akın candarmalar, muhafız bölükleri, **Rue Saint-Jacque** ve **Bulvar'**a dalıyor. Radyodaki spikerin kesik kesik açıklamaları... **Paris Borsası'**nı ateşe vermek üzere imiş başka nümayişçiler... dört barikat kurulmuş bulvar **Saint-Michel'**de, ağaçlar kesilmiş ve

ÖĞRENCİ LİDERİ DANIEL COHN - BENDIT ARKADAŞLARINA HİTAP EDİYOR — Sorbonne'daki ihtilâl bayrağını yeni bir rüzgâr dalgalandırıyor—

GENÇLER KAPILARI ZORLUYOR
— Zorlanan düzenin kapısıdır —

devrilmiş yolların üzerine, otomobiller siper olarak dizilmiş, kimi barikatlar ateş almış, caddelerin taşları sökülmüş gene, bir barikat birbuçuk saattir dayanıyormuş... oralarda oturan bir arkadaş telefon ediyor. **«burası korkunç, korkunç, diyor, ne olacak, ne olacak, öldürecekler mi hepsini»** diyor... Sabaha karşı 456 yaralı var.

25 Mayıs 1968

Sabah erken,radyo, **Sorbonne'**un hastahane haline geldiğini, ekmek ve süt istediklerini bildirdi... **Saint-Michel** bulvarının, bu sefer altı üstüne gelmiş.. Pis, sinsi bir yağmur çiseliyor, bombaların kokusu hâlâ ağlatıyor herkesi, herkesin elinde mendil, şaşkınlık ve öfke, gene küme küme **tartışmalar**, cadde yürünecek gibi değil ama kimsenin de duracağı yok... **Sorbonne'**un büyük amfisinde bitkin öğrenciler sıraların üstüne kıvrılmış uyuyor, suratlar yemyeşil... Kucak kucak ekmek getiriyor mahalleli... Sadece bir ekmek ve bir litre süt getiren de var, battaniye ve yastık getiren de... Avluda megafon bir gönüllü arıyor, **Paris'**in öbür ucundaki bir fabrikadan bir megafon istiyormuş işçiler..

italvada solun zaferi

SOSYALİST akım, çok yönlü bir gelişim içerisinde.

Bazı ülkelerde **«yerleşim»**ini kuvvetlendirmeye çalışırken diğer bazı ülkelerde **«savaş durumu»** ndan **«barış durumu»** na geçişini tamamlıyor. Bazı ülkelerde faşist diktatörlüklere karşı silâhlı ayaklanma plânları hazırlarken diğer bazı ülkelerde parlâmanter demokrasi sistemini faşist darbe denemelerine karşı koruyor. Bazı ülkelerde ise, iktidara parlamanter sistem içerisinde yaklaşıyor.

Son İtalyan genel seçimlerinde sosyalist partiler büyük başarılar kazandılar; iktidara parlamanter yoldan bir hayli yaklaşma durumuna geldiler.

Senato'daki 313 sandalye'den 147'sini sol eğilimleri açıkça belirli üç parti kazandı. Millet Meclisi'nde ise, 627 sandalye'den 291'ini yine sol eğilimi belirli üç parti ele geçirdi. Diğer partilerdeki sol eğilimli milletvekilleri ile senatörler de hesaba katılırsa, sözkonusu solcu toplulukları daha genişletmek mümkün.

Görülüyor ki, Batı Bloku'nun lider kapitalist ülkelerinden birinde, solcular parlamanter yolla çok ağır basmaktadırlar. İtalya'nın liderlik niteliğine rağmen, politik alanda belirli bir Anglo-Amerikan baskısında bulunuşu hesaba katılırsa, aynı gelişme daha önemli karakter kazanır.

Hele kısa vâdeli politika dışında, uzun vâdeli ihtimaller dikkate alınırsa, son İtalyan genel seçimlerinin anlamı büsbütün ön plâna çıkar. Seçmenlerin ılımlı sosyalizmden çok, örgütlü ve ileri sosyalist fikirlere eğildikleri anlaşılır.

İtalyan seçim sonuçları, henüz Batı'daki ekonomik buhran şekillenmeden sola eğilim göstermiştir. Birden patlak vermesi beklenen Batı çapındaki ekonomik kriz halk kitlelerini sarstığından aynı eğilimin kuvvetlenmesi büyük bir ihtimaldir.

Ayrıca İtalyan seçimleri göstermektedir ki, Çekoslovakya olayları Batı Avrupa'lı seçmeni sosyalizmden yıldırmamış, aksine, sosyalizme yaklaştırmıştır. Çünkü Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist yönetimler, yavaş yavaş Batı'lı seçmenlerin politik zevkine daha uygun gelmeğe başlıyor. Kapitalist rejimlerin yarattığı tedirginlik, Batılı seçmen kitlesine gençlerin her yıl daha fazla katılmalarıyla şiddetleniyor.

Halûk TANSUĞ

Büyük şairin 5. ölüm yı dönümünde

Nâzım Hikmet'ten anılar...

Kemal SÜLKER

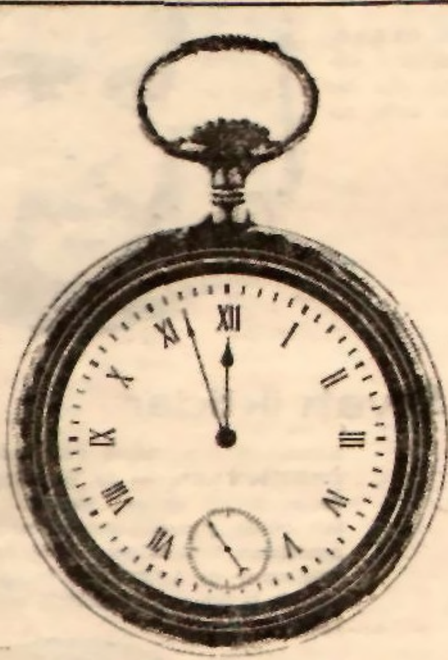
Nâzım Hikmet'in dünyamızdan uzaklaştığı günün üzerinden beş yıl geçti. Ama Nâzım, her geçen gün okuyanları, anlayanları artan ve de düşmanları azalan bir büyük ozan olmada devam ediyor. Nâzım'ın düşmanları, insanın insanı sömürmesinden yana olanlar, bir de beyinleri şartlandırılmış zavallı insanlar arasından çıktığı için gittikçe azalıyorlar. Ama dostlar, ama sevenler, ama beğenenler, ama dinleyenler pek çok artıyor. Bugün bile güzelim memleketimizde Nâzım Hikmet yeniden yaşıyor ve yeniden keşfediliyor. Hattâ diyebiliriz ki, Nâzım'ın yaşadığı yıllardaki okurunun sayısı, bugünkünden çok azdı.

Nâzım Hikmet, İkinci Dünya Savaşı devam ederken çok ıstırap çekti. O kadar ki, savaşın gelişimini adım adım izleyerek yaşadı. Radyo sevgisi, harita sevgisi o savaş yıllarında filizlendi Nâzım'da. 1944 yılında son derece sinirli, hasta ve çekilmez denecek kadar kızgındı. O yıl bir, yada çok çok iki şiir yazabildi sadece. Ama duygularını daha çok mektuplarda dile getirdi. Eşi sayın Piraye Hanımefendi'ye mektuplarında herhalde bu duyguları apaçık görülecektir. Bana gönderdiği mektuplarda da yazamamaktan şikâyetçi olurdu. Nâzım, İkinci Dünya Savaşında saldırgan Hitler ordusu erlerinin duygularını dile getiren şiirlere önem veriyordu. Hans ve Gilber'in dilinden anlattıkları her halde bir gün yayımlanacaktır. Bir Polonya kasabası kilisesinde şeytanın iğvasına kapılan, birilerini anlatan uzun şiirin ilk kopyasını aldığım gün Abidin Dino dostla birlikte hemen okumuştuk. *Dino, kopyasını almak için* esas metni almıştı. Sonra da Dino uzun süre ortalarda görünmemiş ve şiir kendisinde kalmıştı. Ben yeniden o uzun şiiri ve de Atlantiğin dibinde dirseğine dayalı yatan bir ölünün gördükleri hakkındaki şiir parçasını Nâzım'dan istediğim için onları yeniden daktilo edip göndermeyi bir mektubunda vâdetmişti.

Nâzım, bazı şiirlerinde kendinden söz ederken Halil adını kullanırdı. Şiir açısından kısır geçen 1944 yılında kendi deyimiyle «kendi hapisti ama, kafası geziyordu». Savaşın, tecavüze uğrayanlarca kesin zafere ulaşması için âdeta Bursa hapishanesinde cephedeymiş gibi savaşıyordu.

Dediği doğruydu:

«İnsanlar öyle,
Kiminin kendi gezer kafası hapis
Kiminin kendi hapis, kafası gezer...»

NÂZIM HİKMET
— Zaman ilerledikçe daha devleşen Türk şairi —

Ve bakalım hapisteki Nâzım'ın, kafası gezen Nâzım'ın İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki hâline:

«Yaymıştı Halil Doğu Cephesinin haritasını
Odanın ortasına, betona.
Gazetelerden kesilip yapıştırılmış
ölçüsü ayrı her parçanın.
Baltık, Karadenize dehşetli yakın
Varşova burnu dibinde Kiyef'in.
Orel, Briyansk'tan alabildiğine uzak
ve Halil'in hartasında Moskova'ya varabilmek için
bazen bir arpa boyu, bazan bir dünya yol aşılacak.
Halil göz resmi çizmiş kıyılarına hartanın,
gözlerin kimisi çift, kimisi tek,
gözlerin kimisi önden, kimisi yandan,
İnatla ve ısrarla bakan
bir gözün yarılmış kaşı
ve pınarlarından
sızmakta kan.
Gözlerin bazıları altalta
üstüste karma karışık.
Gözlerin bazıları alabildiğine açık
okunuyor dehşetle yazıları
ve kilitli ceviz kutular gibi
bazıları.»

Şiir uzunca.. İstanbul'dan Konya'ya sürgün gönderildiğimin ilk yılı biterken, bir dileğim İçişleri Bakanlığınca kabul edilmiş ve «ikamete memur» luğumun Hatay'a nakli kararı bana tebliğ edilmişti. Antakya'ya gidip anama, babama kavuştuktan sonra sevinçli bir mektup yazmıştım Usta'ya. Antakya'ya gönderdiği ilk mektubuna (15/9/1944) «Gözünüz aydın olsun» diye başlamıştı ve göz'e dair bölümü de bulunan çok içli bir şiirini de eklemişti. O şiirden bir parça daha okuyalım:

«Gözler var:
annedir.
Gözler var:
muhabbet.
Gözler var:
buğdayları güneşli bir harman manzarası gibi bakıyorlar.
Ve sonra ikide bir
ve sonra yine o göz
inatla ve ısrarla bakan
ve yarılmış kaşı
ve pınarlarından uzamakta kan.»

Hiç şüphe yok ki, pınarlarından kan damlayan göz Nâzım'ın gözüydü. Savaşta, kendi vatanlarını savunanların ölenleri için «daha çok onlar yaşamalıydı» deyip dururdu.

Eli kolu bağlı oluşun Nâzım Hikmet'te dehşetli bir sıkıntısı vardı 2. Dünya Savaşı yıllarında... Hep gözleri zonklar, hep ağlardı bir cephe değişikliğine..

BEŞEROĞLU

Büyük Türk şairi Nâzım Hikmet'in ölümü, bütün dünyada olduğu gibi Azerbeycan Türkleri arasında da büyük bir üzüntü yaratmış, Azerbaycan'ın kadın şairlerinden Nigâr Refibeyli O'nun için aşağıdaki ağıtı yakmıştı.

Ölümün bizi
Ele yandırdı,
Ele yandırdı ki gardaş,
Ne demeye dilim gelir
Bu derdin ağırlığına...
Çiğnini vermeseydi halklar
Biz bu gam yükünü
Çekebilmezdik,
Ağlamasaydı seni dünyanın analarι,
Bir derya gözyaşı
Dökebilmezdik...
Seni gurbette deyil,
Sürgünlerde deyil,
Arzularının dünyasında
Sevdiğin seherde bastırdılar...
Tabutunun daşında
Milletleri, halkları
Gardaş gördüm,
Rus gızının, Arap şairinin
Alman komünistinin
Gözünde yaş gördüm.
Işıklıydı arzun, niyetin
İnsan idin,
Oğlu idin büyük beşeriyetin,
Guruyan dudağın,
Şikest heyvanın,
Sönen yıldızın
Kederini duyardın...
İnsanın gamını
Hamıdan evvel...
Sevdiğin, halına yandığın
İnsanların arasından
Gopardı seni amansız ecel!..
Şeker bile yiyebilmeyen
Ölü uşaqların,
Halına yanardın,
Harabalıklar altından
Canlanıp kalkabilmeyen
Baharın halına yanardın...
Yandın... Kerem gibi yandın,
Yahşı adamları dost bildin
Gardaş sandın...
İstedin insan fenalığını
Temizlemek.
Ezilen beşeriyet için
Döğünürdü sinendeki
Büyük yürek...

HALKIN SESİ

Hazırlayan: Âşık İHSANİ

ALBAYRAK

Bu hafta size Ege'nin ender yetiştirdiği halk ozanlarından biri olan, Balıkesirli Şair CAHİT ALBAYRAK'ı tanıtayım.

ALBAYRAK'ın her dediği söz, zulmün koynuna düşen bir ateş gibidir. Balıkesir şehrinin üzerine çöken irtica bulutlarını alev alev yakan, dağıtan bir de ATEŞ adında bir gazetesi var.

ALBAYRAK'ın bir şiiri elime geçti. Buyurun bu şiiri siz de okuyun:

BU GİDİŞ NEREYE?..

Bizi ata benzettiler
Üzerimize bindiler
Dolu dizgin yürüttüler
Bu gidiş nereye beyler?

İrticaya el ettiler
ATA'ya gâvur dediler
Bizi ikiye böldüler
Bu gidiş nereye beyler?

Madrabaz kahpe kediler
Bize komünist dediler
Hakkı, hukuku yediler
Bu gidiş nereye beyler?

Sömürgeni tâç ettiler
Onun ardından gittiler
Vatan'ı pula sattılar
Bu gidiş nereye beyler?..

Ama biliyordu: Son gülen güzel güler!

Ne çare? Nâzım, en tatlı gülüşlerini, doyasıya kahkahalarını hasretlik içinde kaybetti. Şimdi, onun 1949 da yazdığı Ninni'sini bugün kendisine okuyalım:

«Ruhum
gözlerini yumuşacık yum
ve gömülür gibi suya
çıplak ve beyaz giriver
uykuya
rüyaların en güzel bekliyor
seni
ninni..
Ruhum
gözlerini yumuşacık yum,
kucağımdaymışın gibi bırak
kendini
ninni..
Uykunda unutma beni
ninni..
Gözlerini yumuşacık yum
yeşil ela gözlerini
ninni ruhum,
ninni...»

Edebıyatımızda insan

Bir konunun toplumu ilgilendiren sözü olmadıkça yararsız ve yetersizdir. İki kişi arasındaki olay ve konuşmalar, bu iki kişinin çıkar ilgileri içinde kaldıkça toplumu ilgilendirmez. Oysa, bu iki kişi arasındaki konuşmanın toplumsal kaygısı varsa, haliyle toplum, konu ile ilgilenecektir. Bu, bir eser ise o toplumun malı olduğu kadar, dünya insanlarının da malı olur.

Şu dünyada biz insanlar, bir de diğer yaratıklar vardır :

Bulut, ovalar, dağ, deniz, balıklar, ayılar, ağaçlar, otlar, çiçekler, daha daha...

Diğer yaratıklar, insan oğlunun rolünü oynaması için sahne ve dekorlardır

İnsan oğlu; sevmesi, yalanı, hırsızlığı, öldürmesi ve acımasıyla rolüne başlar. En önemlisi yanı yaratması, sevmesi ve öldürmesidir.

Güzeli sevmesi, başta gelir, elbette. Yaratması da güzeli ve gerçeği sevmesinden doğar.

Bir şey daha var : İnsan oğlu, sahibolmak ister. Böylece, insanlar arasında çatışma olur. Yalanı, hırsızlığı ve öldürmesi de ondan sonra başlar.

İnsan oğlu, ölümden korkagelmiştir. Ölümün korkunçluğunu giderebilmesi için şiiri, telde sesi, fırçayı, resmi, mermeri seferber etmiştir.

Ne şiir, musiki, resim ve mermer, ne de huriler, insan oğlunun avuntusu olamamıştır. Bu değişik nedenler içinde de yaratmakta, yaratmaktadır.

Sen insanoğlu! ne boş çabalar içindesin? İnsanı sevmesini bilsen, diğerlerine lüzum kalmazdı. Ne yalan, ne öldürmek.

İnsanların mutluluğu cennette değil yeryüzündedir. O da insanı sevmekle olur.

Savaşta kan rengini unutmak gerekiyor, böylece.

Yârın dudağından getirilmiş bir katre alev karanfiller, altın kulelerdeki kuruntuların hepsi ölümlüdür.

Ey insanoğlu! Bu mutsuzluktan kurtulabilmen için sabah duan insanı sevmek olmalıdır.

Bu sözler, yeryüzünde ana konunun insan olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu ana konuya yöneldiğimizde önemli olanın, insanın kaşı, gözü, dudağı, saçları ve boyu bosu değil de ruhu olduğunu görmekteyiz.

Yüzyıllar boyu süren edebiyatımızın çabalarında bu gerçeğe varılamamıştır. Mistik davranışların ötesinde insanın sevme, özleme, acıma, kıskanma, kızma, öçalma ve özgürlük gibi ruhsal açılarının dışında kalınmıştır.

Ancak halk şairleri; sömürülme ve kula kul olmaya karşı çıkma ilişkisiyle divan edebiyatının belirli sınır çizgilerini aşmışlardır.

Tanzimat edebiyatına kadar süregelen zaman içinde roman, öykü ve oyun türlerine yabancı kalınılmıştır. Fuzuli'den beri olan zaman içindeki (hikâyelerin) öykü'lerin konuları, Arap ve Acem'in benzetmelerinden öteye geçememiştir. Divan edebiyatı, (ben 62 saydım.) belirli sayıdaki mazmun-benzetme çemberi içinde dönüp durmuştur. Ayrıca Arap ve Acem'in sözcükleriyle doldurulmuş Osmanlıca'nın yanıbaşında Türkçe sözcüklerin uzatmalı ve kısaltmalı (imâle, zihaf) ses yapılarına uymıyan bir de aruz vezni, Türk'ü kendi diline yabancı hâle getirmiştir.

Yüzyıllar boyu akış içinde Mevlana'dan sonraki sürede bir yığın kof mumya sıralanmıştır. İnsan ve insan özgürlüğünü ele alana rastlanamıyor.

Sonra Fikret, insan diyor ve Namık Kemâl Hürriyet (Özgürlük) diyor. Daha sonra Mehmet Emin, «Ben bir Türk'üm» mısra başlamasıyla millî benliği hatırlatıyor.

Edebiyatımızın son çağı, şiirde, romanda, öykü'de ve oyunda insanı ve insanın özgürlüğünü ele alıyor.

Nâzım Hikmet'ten sonra da halktan kopma Âşık İhsani, güçlü ve gür sesiyle sömürmeğe ve kula kul olmaya karşı haykırıyor. Hem de nasıl haykırış?:

Ağaların çıkarları uğruna,
Köy dolusu esire bak, esire!

Hüseyin ULAŞ

Ümidin, arzun
İnsanlara bağlıydı
Yaralı yüreğin
Vatan hasretli,
Hicranla dağlıydı...

İndi, sevdiğin, muhabbetle
baktığın
Gözler ağlıyır...
Yıllarla hasretini çektiğin
Balaca oğlun Memet ağlıyır...
Anaların en güzeli
Münevver ağlıyır...
Ezilen, taptalananların
Ümitsizlerin, çaresizlerin dostu
İşleyip dişleyemeyenlerin dostu
Işığın, güneşin hemdemi
Niye reva gördün bize
Dağ boyda ağırlığı olan
Bu matemi...

Yaklaştı sana, gardaş
Büyük karanlık,
Goyup gittin ışığı insanlara,
Yazıp yarattığın eserlerinle
Garıştın ebedi bahara...

çiğnini: sırtını
bastırdılar: gömdüler
hamıdan: herkesten
uşahların: çocukların
halına: haline
harabalıhlar: harabelikler
yahşı: iyi
indi: şimdi
balaca: küçük
taptalanan: ezilen, horlanan
işleyip: çalışıp
hemdemi: sahibi, yaratan

Nigâr REFİBEYLİ

BASIN DİYOR Kİ

BABIALİ'DE İLGİNÇ BİR POLEMİK!

Dedektif Mr. McKaflı!

Solcular geçen 29 Nisan'da Ankara'da güya o günün yıldönümünü kutladılar. Bu bir sosyalist ihtilal denemesiydi ve komünist ihtilalden farksızdı...

Fikir Kulüpleri Federasyonu, çok önce bildiri yayınlamış, NATO'ya ve Amerika'ya karşı çıkmış, Rus ve Çin emperyalizminden bahsetmemiş, hiç sömürgesi olmayan Amerika'yı emperyalist göstermiş...

Güçbirliği kuran devrimciler de, aynı şekilde bildiri yayınlamışlardır; bu bildirinin adı «ANT»tır, aşırı solcu Türkiye İşçi Partisi'ni destekleyen haftalık gazetenin de adı budur.

KADİRCAN KAFLI
(Tercüman - 27.5.1968)

27 Mayıs 1968 tarihli Cumhuriyet'in «Olayların Ardındaki Gerçek» köşesindeki «EVRAKA» başlıklı yazıdan:

«Adam masasının başında düşünüyordu. Biraz önce muhasebeci, işçilerin aylıklarını ödeyemeyeceğini söylemişti. Oysa bugün mayısın 27'siydi. 4 gün sonra mürettibi para isteyecek, muhabiri para isteyecekti. Gazetesinin tirajı artmıştı ama, satış geliri bir türlü yükselmiyordu. Müslüman kardeşler bol bol satış yapıldığını müjdeliyorlar, fakat iş para göndermeğe geldi mi, bolluk darlığa dönüveriyordu. Camilerin önüne, mesçitlerin önüne astığı gazeteler de zararın cabasıydı. Üstelik hac farizası ona hayli tuzluya mal olmuş, dönüşte kurmak istediği Müslüman Kardeşler bakkaliyesinin parlak geleceğine nur çocukları nedense iltifat etmemişlerdi.

Ayın sonunu, para işini bir yana bırakıp hayale dalmıştı yine. Kendisi yastıklar arasında uzanmıştı. Önünde fıskiyeli bir havuz vardı. Havuzun içi şerbet doluydu. Hizmetkârların kimisi yelpazeyle havayı serinletmeye çalışırken kimisi buz gibi şerbet sunuyordu. Hayalini biraz daha genişletti. Erkek hizmetkârların yerini bu defa hûri gibi kızlar almağa başlamıştı. Önce irkildi, kızları kovmak istedi, fakat sonra vazgeçti kovmaktan. Nasılsa hayaldi bu, kimse görecek ve bilecek değildi ya! Üstelik kızlar da, esmeri, sarışını, kumralı ile o kadar tatlı idiler ki. «İşte» dedi içinden. **«Cennet herhalde böyledir.»**.

Birden aklına geldi, Ulu Hakan'ın gülüşü: Demek ki, cennetmekân onu cennete çekmek için muttasıl bakıp duruyordu. Titredi. Ya gerçekten çekiverirse! Nabzını tuttu, atıyordu: Yüzünü avuçladı, ter içindeydi. Demek yaşıyordu. Daldığı hayâl âlemi dağılmıştı ama, yaşıyordu. Mesele yaşamaktaydı. Mesele yaşarken cenneti bulmaktaydı. Cenneti bulmak için de para, çok para kazanmaktaydı... Nasıl kazanacaktı çok parayı? Kâğıdı kalemi aldı, başladı hesap yapmaya:

Türkiye'de 32 milyon Müslüman vardı. 32 Milyonun onda biri ayda 1 lira verse 3 milyon 200 bin lira toplanır, yılda bu 40 Milyon'a yaklaşırdı. 40 Milyon'la neler yapılmazdı, neler... Rotatifler, hem de ofset cinsinden, kurulur, yayınevleri, dev reklâm ajansları faaliyete geçerdi. Arkasından ilânlar ve reklâmlar oluk oluk akardı.. Ondan sonra da gelsin fıskiyeli şerbet havuzu, hûriler, gılmanlar, yeryüzü cenneti.

Ve oturdu, «Ey Müslümanlar» diye başlığı koydu, günlük makalesini yazmağa başladı.»

28 Mayıs 1968 tarihli Bugün'ün «Günlük» köşesinde Mehmet Şevket Eygi'nin «KENDİSİ KAPİTALİST, GAZETESİ KOMÜNİST BİR BÂBIÂLİ PATRONU» başlıklı yazısından:

«Kendisi kapitalist, gazetesi sosyalist Bâbıâli patronu o gece Boğaz'daki bir pavyonda çok viski içmişti. Şu meret içkiye pek tutkundu. Dayanamıyor, ölçüyü kaçırıveriyordu. Pavyonda hem mason, hem de komünist Mutlu azınlık mensupları vardı. Hepsi de dostlarıydı. Komünistler darılmasınlar diye bir hayli votka içip havyar da yemişti...

Nasıl soyunduğunu, kendisini yatağa nasıl attığını hatırlamıyordu. Sızıp kalmıştı...

Sabah 4 sularında büyük bir gürültüyle uyandı. Beyni zonkluyordu. Ağzı çiriş çanağı gibiydi. Bütün vücudu sızım sızım sızlıyordu. Korkunç gürültü apartımanın diğer dairelerindeki radyolardan taşıyordu. Zor şer yataktan doğruldu. Radyoyu açtı.

Aman... O da nesi... Hiç bu kadar çabuk olacağını beklemiyordu. Radyoda Enternasyonal marşı, evet komünist marşı çalıyordu. Birden gözünde uyku muyku kalmadı. Kanlı damarlarla kanaviçelenmiş mavimtrak gözleri fincan gibi açıldı... Bir kaç dakika sonra marş bitti. Cırtlak bir ses bağırmağa başladı:

— Emekçi ihtilâli tahakkuk etmiştir. Gerici ve burjuva idare devrilmiş, yerine tüm sosyalist bir düzen kurulmuştur. Yaşasın sosyalizm.

— Bu kadar erken olacağını sanmazdım. Hemen gazeteye koşmalı, dedi.

Yıllardan beri körüklediği sosyalist ihtilâlin gazeteci önderlerinden sayılırdı. Şu kritik anda iş başında bulunmalıydı.

Lüks arabasına atladı. Asfaltları yutarcasına sürdü. 10 dakika sonra gazete idarehanesinin önündeydi. Hemen arabadan indi. Bina ışıl ışıldı. Merdivenleri koşarak çıktı. Tam kapıdan girecekti ki, haşin bir ses «dur!» diye haykırdı. Döndü baktı; bu memurlarından biriydi. Adam tekrar bağırdı, **«Binaya ve tesislere sendika el koymuştur. İçeri giremezsin, derhal geri dön!»**

«Pis kapitalist defol!.. Burjuva döküntüsü!.. Sen bizim sırtımızdan milyonlar vuran düzenbaz!.. Sen komünizm tüccarı!.. Yıkıl git!.. Şimdi parçalarız ha!..» Tehditleri ayyuka çıkıyordu.

Kendisi kapitalist, gazetesi komünist herifi yaka paça sürüklediler.

Binanın arka tarafında bir duvar dibine götürdüler. Yer kan içindeydi. Gözlerini bağladılar... Bir milis mangası araya dizildi. Bir ses:

— Ateeşşş!..

diye haykırdı. Bir çatırt duyuldu. Bizim patron «ah yandım» diye bağırdı.

.... Kendisi kapitalist, gazetesi komünist olan başyazar gözlerini korku ile açtı. Yataktan sırılsıklam olmuştu. Gördüğü korkunç rüyanın tesiriyle tüyleri hâlâ diken dikendi. Ahlıya pufluya yatağından doğruldu. Başucundaki telefonu çevirdi, idarehaneyi buldu:

— Alo, sen misin? Ha evet, NATO'ya hayır kampanyasını yine manşete atalım... Tamam... Ben şimdi geliyorum...»

Ummetçinin "ehven-i şer„i...

Anayasayı değiştireceksek, AP bünyesinde toplanmak ve idareciler mâbeyninde muharrik kuvvet olmak mecburiyetindeyiz. Bazıları AP'yi ehven-i şer telâkki edenlere çatmaktadırlar. Hatta artık samimi mukaddesatçıların bir araya gelip bir parti kurması lâzım geldiğini de öne sürmektedirler. Böyle düşünenler, bir parti yaşatacak kuvvete sahip olduklarını zan ve vehmediyorlarsa, işte meydan; çıksınlar ortaya, girsinler AP teşkilâtına, bu partiyi başkaları değil; onlar idare etsin ve böylece de şikâyetçi oldukları «ehven-i şer» politikasından kurtulsunlar!

N. MUSTAFA POLAT
(B. Sabah - 28.5.1968)

VATANDAŞ VE BAKANI

Maraş'ta, Demirel «keçi boynuzu» örneği konuşmalarından birini yaparken Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu otomobilinin yanında ve gölgede zaman öldürüyordu. Ayakkabıları ve pantolonun paçaları toz içinde kalmıştı. Bir bakan seyretmenin zevkine varmaya çalışan vatandaşlardan birine Topaloğlu, ayakkabılarını gösterip tozunu silmesini istedi. Vatandaş bakanının önünde hemen diz çöküp, gömleğinin eteklerini çıkardı ve ayakkabıların tozunu silmeye başladı. Topaloğlu, pabuçlarının tozunu vatandaşa sildirirken sol eliyle de paçasını da şöyle yukarı doğru kaldırmıştı. İşte tam o sırada, bir fotoğraf makinesinin denklanşörüne basıldı ve yukarıdaki görünüş tespit edildi... Bu resim ve ortaya koyduğu AP zihniyeti konusunda bir başka şey demeye lüzum yoktur sanıyoruz...

Morrison'a karşı Thomson Vehbi!

Bir Amerikan firmasının bir yıllık müşavir-mühendisliğini yaptı diye, Türkiye Başbakanına Morrison adını takmağa kalkışan Türk solları, bir Vehbi Koç'a, Siemens Vehbi, Ford Vehbi, Thomson Vehbi, Barraughs Vehbi, General Electric Vehbi, Mobil Vehbi adlarından hiçbirini takmağa cesaret edemediler mi veya bir Eczacıbaşı'na yabancı ilâçlardan bir tekinin adını dahi ekleyerek isim takmağa korktular mı, ben böyle mücadeleye gülmek için bir ağzı zor bulurum!.

BEDİİ FAİK
(Dünya - 30.5.1968)

A N T ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdür: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sokak, Emek Han, 16/31 - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 69 ● Posta Kutusu: 934 — SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara temsilciliği: Tel. 18 40 20 ● Dizgi: SON SAAT, Baskı: VATAN MATBAASI ● Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM — Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 34 İSTANBUL, Tel: 27 39 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira, ● İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. ● Tek sütun üzerine 5 santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir...